ЛЕМАНТАР

Аліна Ваўранюк

ЛЕМАНТАР

Падручнік па беларускай мове
для 2 класа

Малюнкі
Міраслаў Здрайкоўскі

LEMANTAR

Podręcznik do nauki języka białoruskiego
dla kl. 2 szkoły podstawowej

Opracowała
Alina Wawrzeniuk

Ilustracje
Mirosław Zdrajkowski

Redaktor techniczny
Adam Pawłowski

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do nauczania języka białoruskiego na poziomie klasy II szkoły podstawowej na podstawie opinii rzeczoznawców dr Teresy Jasińskiej-Socha i dr Jadwigi Głuszkowskiej-Babickiej.
Numer ewidencyjny 1081/2/2019. Rok dopuszczenia 2019.
Podręcznik jest finansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

ISBN 978-83-934208-6-5

© Copyright by Stowarzyszenie „AB-BA”
Białystok 2019

STOWARZYSZENIE NA RZECZ DZIECI
I MŁODZIEŻY UCZĄCYCH SIĘ JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO „AB-BA”
15-459 Białystok, ul. Częstochowska 6a lok. 8
www.ab-ba.com.pl

Wydanie drugie poprawione

Drukarnia
Koncept Białystok

Добры дзень, мой браце юны!
Я прынёс табе як дар
Ад Скарыны-бацькі кнігу –
Беларускі лемантар.

Гэта – ключ ад скарбаў нашай
Мовы матчынай, з якой
Ты не станешся самотнай,
Безыменнай сіратой.

Дык раскрый яго з любоўю –
Літар стройныя рады
Прачытай і паўтары іх,
І запомні назаўжды.

М. Танк

Давайце знаёміцца!

**Я – Алесь, а ты – Марынка,
Хлопчык я, а ты дзяўчынка.
Раз – два – тры – чатыры – пяць.
Як цябе зваць?**

Т. Шылько

**Раз – два – тры – чатыры – пяць,
Бавім час мы не дарма.
Просім хуценька назваць
Сваё прозвішча, імя.**

Т. Шылько

– Як цябе завуць?
– Колькі табе гадоў?
– Дзе ты жывеш?

Прабачце,
калі што не так!

Дай мне, калі ласка!
Дзякую!

Прашу прабачэння!

Прабач мне!

Да пабачэння!
Бывай!
Бывайце!

Добрай ночы!
Дабранач!
Да сустрэчы!
Пакуль!

Дарога ў школу

Штохвіліны на шашы
Шумна, як на кірмашы.
Шоргат,
Шорах,
Шум птушыны.
За машынаю машына.
Нешта шэпча
Шына шыне.
Шпак шыкуе
На шыпшыне...
Шэпча шустрая шаша:
— Не спяшайцеся, ша-ша...

Р. Барадулін

Наш клас

Нарэшце восень пачалася –
І я вучуся ў другім класе!
Іду на ўрокі ў форме школьнай –
Прыгожай, новенькай, прыкольнай.

Я завяду сяброў у школе,
Не будзем лынды біць ніколі,
Вучыцца нам не надакучыць…
Калі не будуць моцна мучыць.
Рыхтуйся, школа, да сустрэчы:
Я суткі пакавала рэчы…

паводле А. Хадановіча

Ветлівыя словы

Добра, калі ты змалку
Можаш вітаць людзей
Раніцай: – Добрага ранку!
І апоўдні: – Добры дзень!

Увечары пры сустрэчы
Знаёмым сказаць: – Добры вечар!
А соннаму сонейку нанач
І ўсім добрым людзям: – Дабранач!

В. Вітка

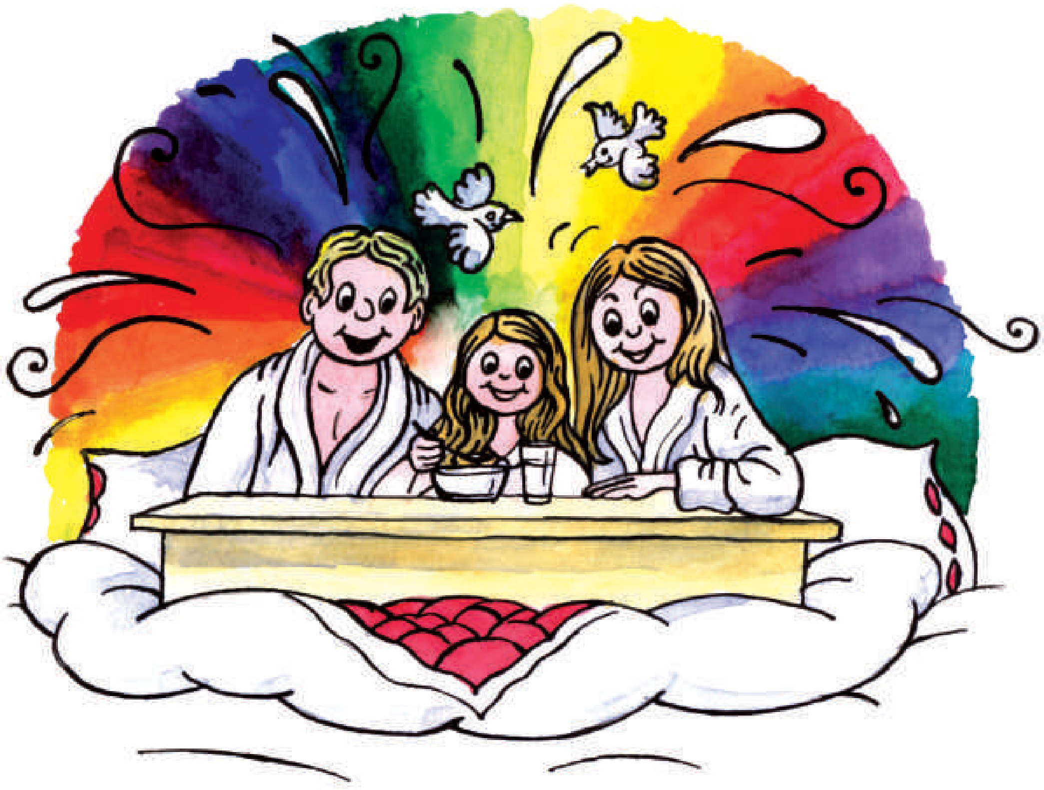

Добрай раніцы!
Добры дзень!
Вітайце!
Заходзь, калі ласка!

А а *А а*

Ала
Аднойчы
Алеяй ішла.
Ала
Арэшнік
У парку знайшла.
Ала адразу:
— Ах,
Асалода! —
Ам, ам арэшкі.
З’ела!
А шкода!

А. Ваўранюк

Над новаю хатай пастаўлены кроквы:
Дзве жэрдкі вуглом і між імі адна.
Прыгледзьцеся добра, і нават здалёк вы
Адразу пазнаеце літару А.

А. Вольскі

Што бачыш на здымках?

У Ані дзень нараджэння. Сябры падарылі ёй...

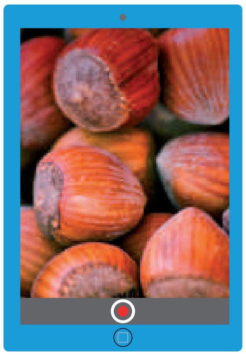

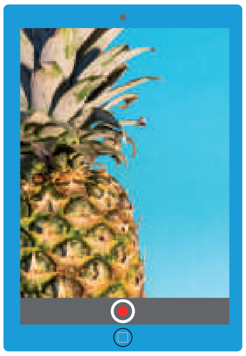

Агароднiна

бульба

памiдоры

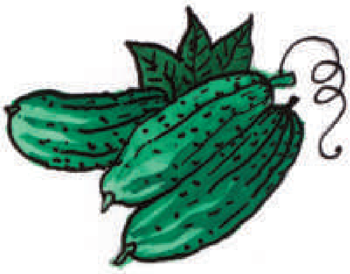

агуркi

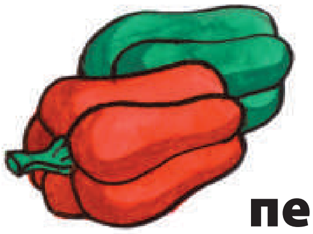

перац

капуста

пятрушка

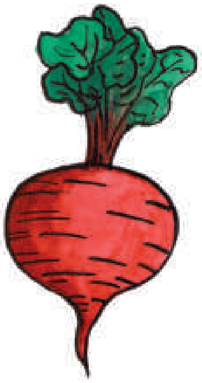

бурак

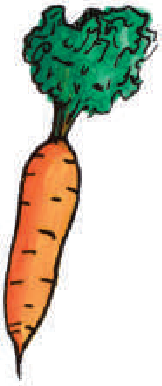

морква

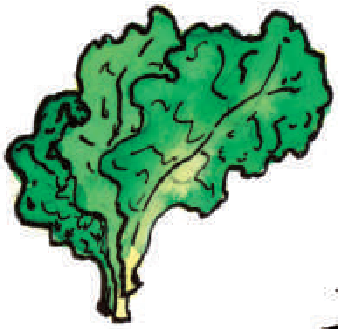

салата

часнок

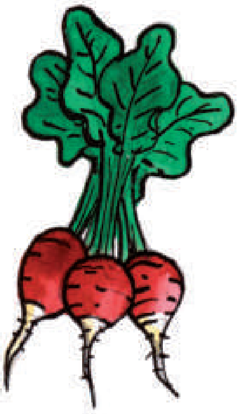

радыска

зялёная цыбуля

У у *У у*

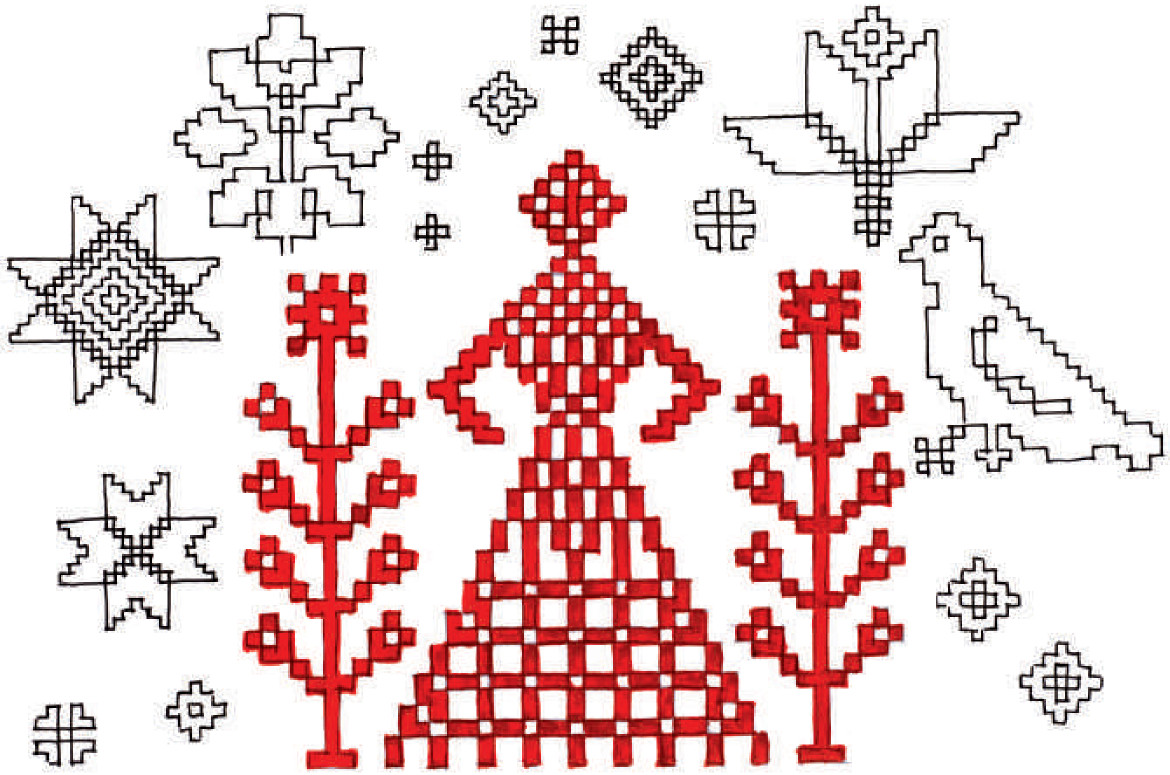

У малюнках я дзівосных
і прашу не забываць,
прыклад для дзяцей, дарослых,
які варта пераймаць.

М. Пазнякоў

Убоку, угору ад ствала
Галінка ціха ў рост пайшла.

Р. Барадулін

Вывучы верш на памяць.

Села мурка на падмурку –
не сагнаць
з падмурка мурку.
Грэецца ды муркае:
– Змерзну без падмурка я...
Вочы жмурацца
у муркі:
– Хто са мной
Згуляе ў жмуркі?

М. Чарняўскі

Оо *Оо*

Арол героем стаў —
У Афрыку лятаў.
Якую ўзнагароду
Арлінаму даць роду?

К. Камейша

Не стогне О, не вохкае,
Прыгожае і лёгкае,
Качаецца яно
Са слова ў слова:
Ван-дроў-нік, сом, ак-но.

А-гонь, дуб-ро-ва.
І ў слове дом знайшло
прыпынак,
Падобна О на абаранак,
На сонейка ў блакіце.
На што яшчэ, скажыце?

Р. Барадулін

Назаві часткі твару

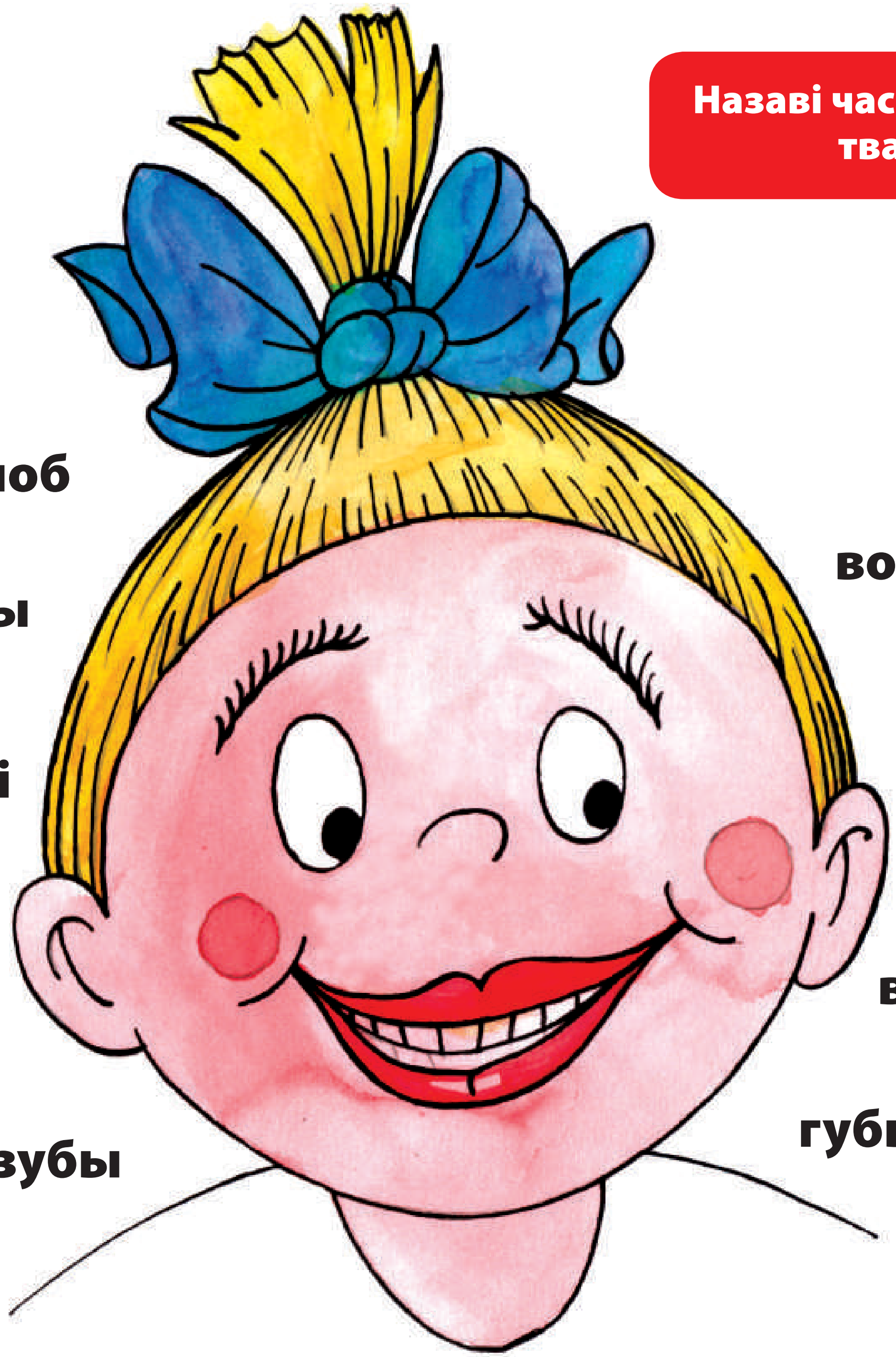

Іі *Іі*

Яна ў клубку начуе.
Ёсць вушка, ды не чуе,
Зацягне ў вушка нітку –
Пашые дзеду світку.

К. Камейша

Садавіна

яблык

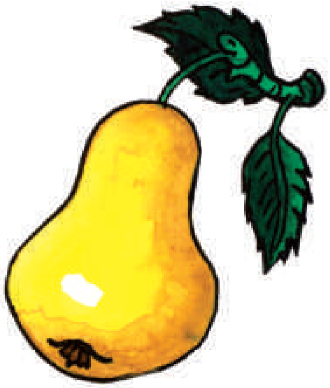

груша

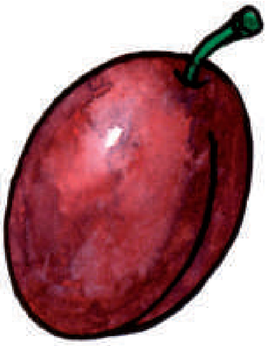

сліва

вішні

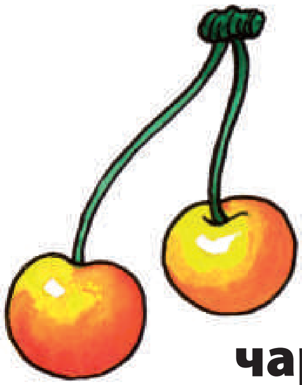

чарэшні

Вывучы верш на памяць. !

З плота выламана палка,
І на палку села галка
І не круціцца – ані!
Паглядзіце: Вось вам І.

А. Вольскі

Ээ Ээ

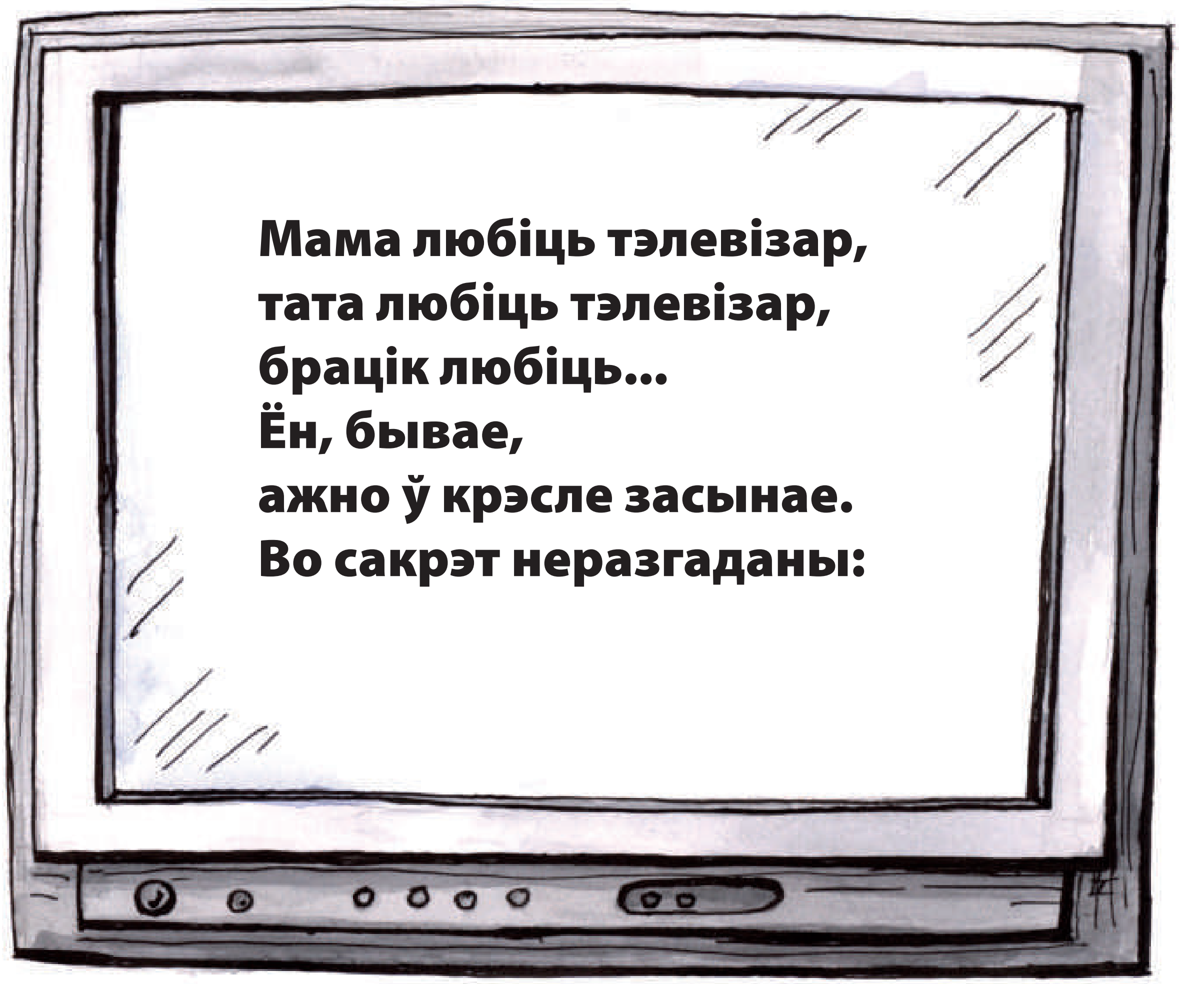

**Мама любіць тэлевізар,
тата любіць тэлевізар,
брацік любіць...
Ён, бывае,
ажно ў крэсле засынае.
Во сакрэт неразгаданы:
што іх цягне да экрана?
Кожны з іх
з экранам зліты —
можа, той экран магнітны?**

М. Дукса

Э – як месяц – маладзік,
Носік мае, нібы цвік.

У. Ягоўдзік

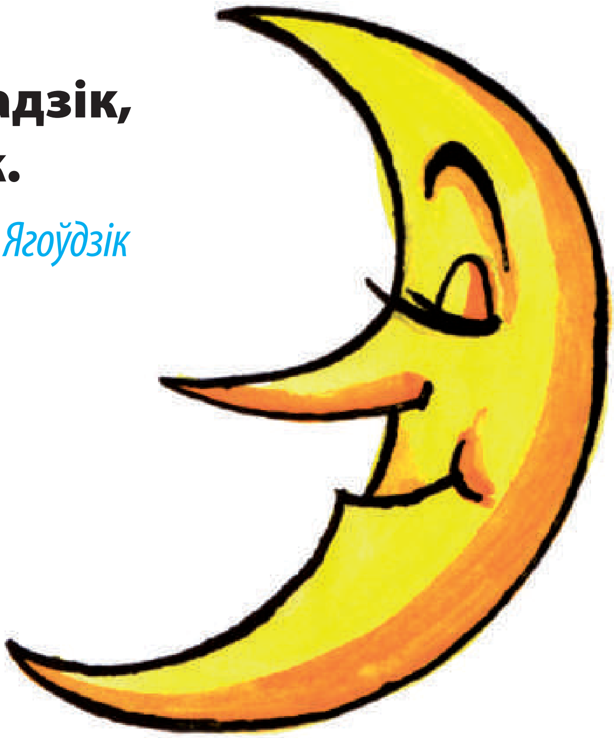

Вывучы верш на памяць.

Энікі-бэнікі з’елі варэнікі,
Бобу гаршчэчак і цэбар катлет,
Рэшата, грэчку, патэльню, амлет,
Шэрую тэчку з паперамі таты,
Бэлькі і жэрдкі для новае хаты,
Рэха лясное, дубовыя венікі,
З’елі і лопнулі... энікі-бэнікі!

С. Сокалаў-Воюш

Ы ы

Ёсць літары у буквары,
З якіх не пачнеш ты слова.
Але запомніце, сябры,
Вы іх абавязкова.

— Каб не было на свеце Ы, —
Сказалі хорам мышкі, —
Былі б мядзведзямі ўсе мы,
Нас дзеці звалі б мішкі.

В. Вітка

Чалавек

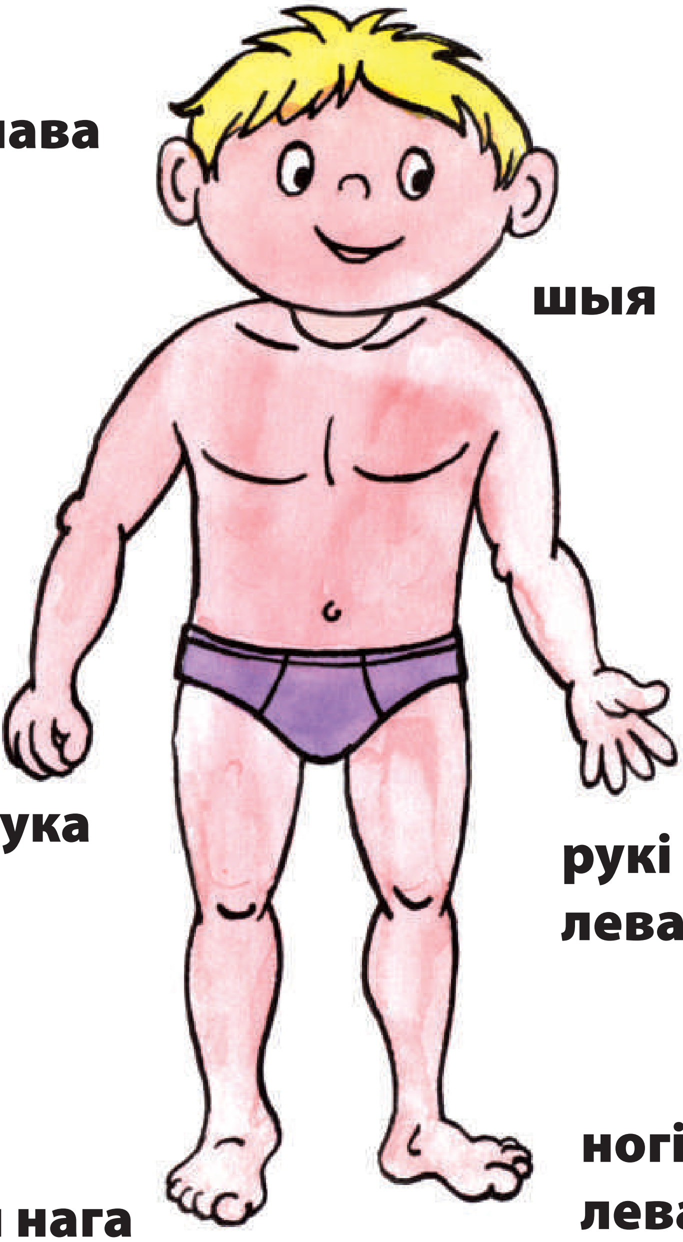

Гэты – тоўсты, той – худы.
А нагадваюць нам Ы.

А. Ваўранюк

Н н *Н н*

З-за хмурынкі месячык
Беленькі ідзе,
За сабою зорачак
Карагод вядзе.

С. Новік-Пяюн

Прачытай сказы.

У Ніны **.**

У Іны 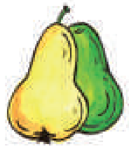 **.**

– На, Іна **.**

– На, Ніна 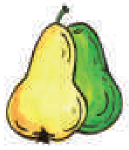 **.**

Ну і Ніна. Ну і Іна.

Вывучы верш на памяць.

Нельга ныць –
Адно засвой.
І ляноце і мане
Ты скажы рашуча – не!

Р. Барадулін

Вывучы словы песні.

Чаму не спіш ты,
Мой малыш,
Калі кругом усе паснулі?
Ты ўсё крычыш,
Не замаўчыш,
Спаць не даеш сваёй матулі.
Чаму не спіш ты,
Мой малыш?
Заснуў даўно твой мілы коцік,
Заснула мыш
І спіць гладыш
На задрамаўшым старым плоце.
Чаму не спіш ты,
Мой малыш?
Заплюшч урэшце свае вочы.
Хай прыйдзе сон
З усіх старон
І цішыня прыгожай ночы.

В. Швед

М м *М м*

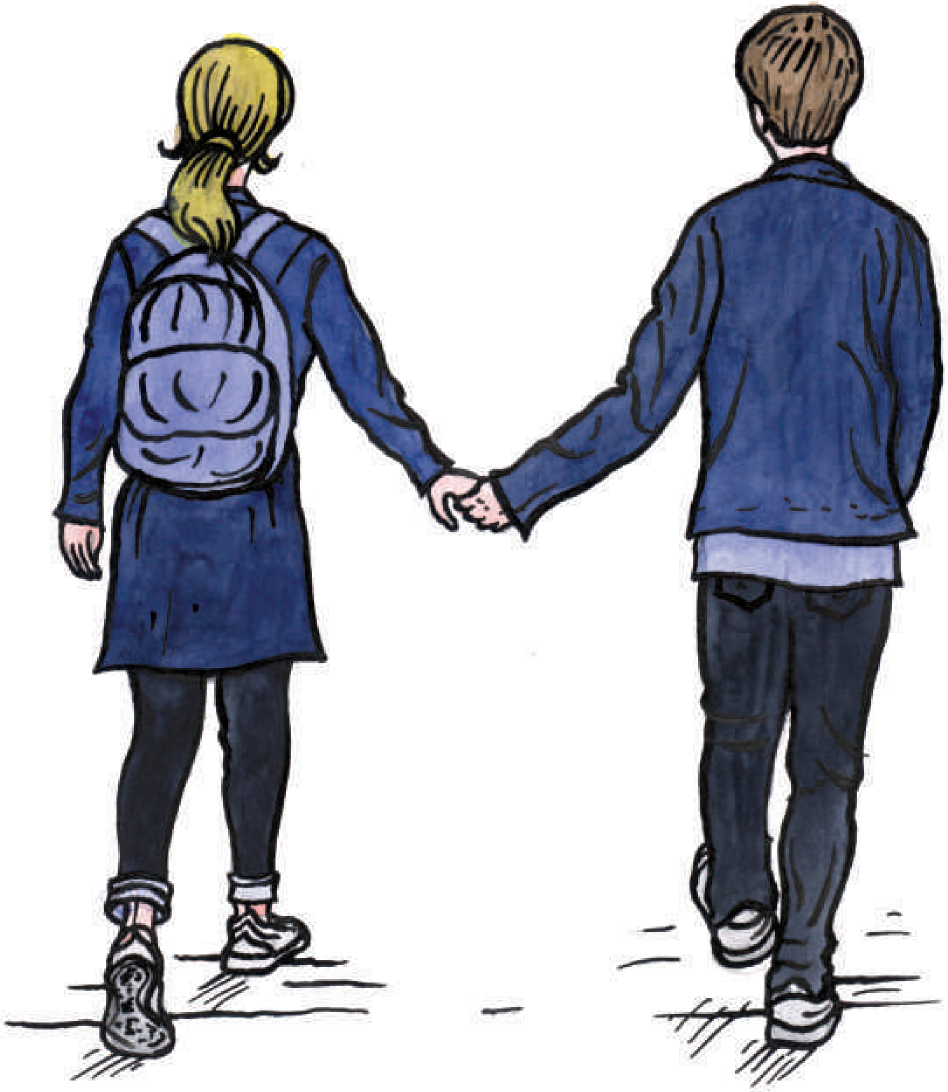

Моўчкі я і ты прыйшлі,
Узяўшыся за рукі,
Гэта – МЫ,
І ажылі
Родных песняў гукі!

Р. Барадулін

Адкажы, у якіх словах чуеш гук м?

Прачытай сказы.

Мы і мама.

У мамы Ніна і Іна.

У Іны **.**

У Ніны **і** **.**

Сям’я і сваякі

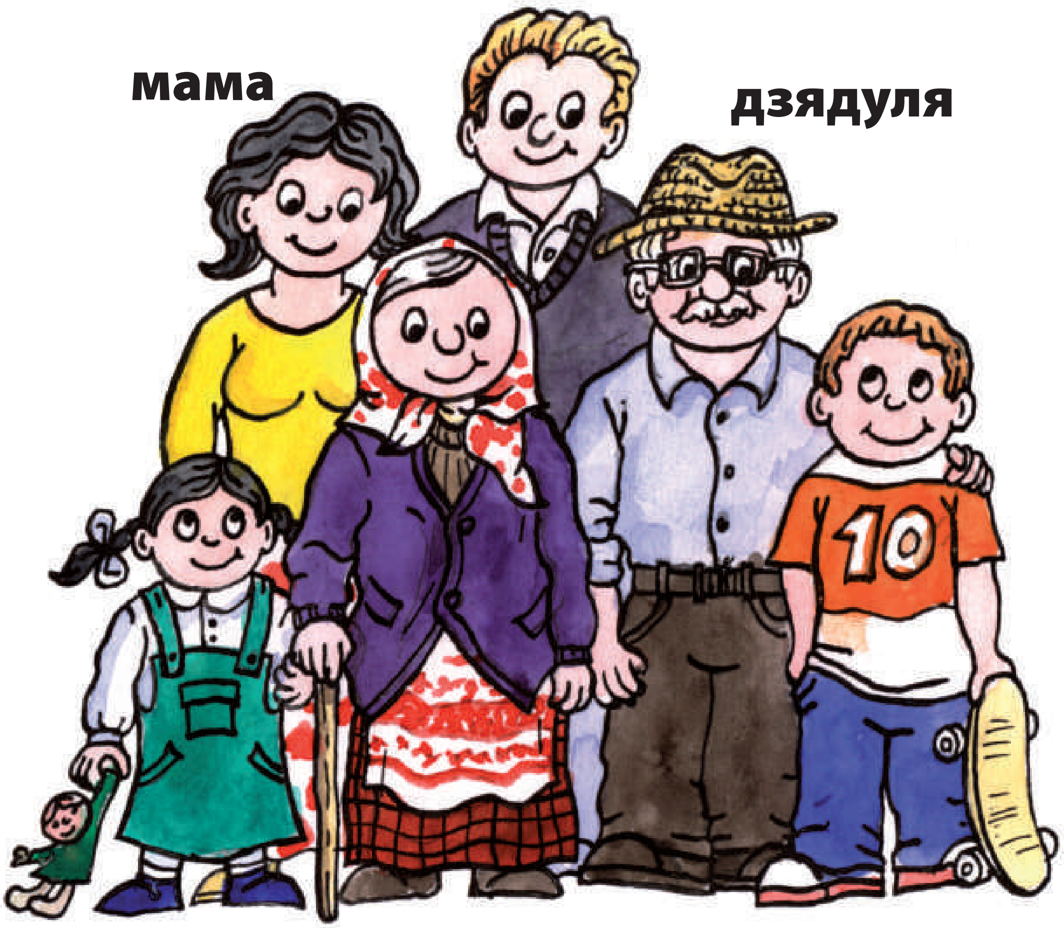

Мая сям’я

Мама і тата – мае бацькі.
Бабуля – мама маёй мамы і майго таты.
Дзядуля – бацька маёй мамы і майго таты.
Ніна – унучка бабулі і дзядулі.
Алік – унук бабулі і дзядулі.

Сястра мамы або таты гэта мая цёця.
Брат мамы або таты гэта мой дзядзька.

Гэта мае пляменнікі.

! Вывучы верш на памяць.

Мама, тата,
Брат і я –
Наша дружная сям’я.
Дзве бабулі, два дзяды,
З імі разам – хоць куды!

Т. Шылько

Т т *Тт*

Эх, якія трусікі!
Проста прыгажосць:
Чорненькія вусікі,
Беленькая поўсць.
Вочы зыркаватыя –
З сонечных зярнят,

А хвасты куртатыя,
Як у зайчанят.
Кожны пыскай мокраю
Падае мне знак –
Час займацца морквaю
Ці грызці бурак.

М. Калачынскі

Падобна Т на граблі
З двума апошнімі зубамі.
Астатнія – аслаблі,
І ўсе павыпадалі самі...

М. Маляўка

Прачытай сказы.

Тут мама, тата і Ната.

А там Антон.

У Антона ноты.

Х х *Х х*

Плыве па сінім небе шпарка.
Купчастая, сівая хмарка.
Унучак кажа: мілы дзеду
Ты пасадзі мяне, паеду.

Я, дзедка, з хмаркі гляну вокам
На навакольны свет шырокі
І раскажу табе багата
Вярнуўшыся ізноў дахаты.

В. Швед

Х – нажніцы ад знямогі
Выпрасталі рукі, ногі...

Р. Барадулін

Прачытай сказы.

Тут хата Наты.
Хто там? Там мама.
Хто тут? Тут муха.

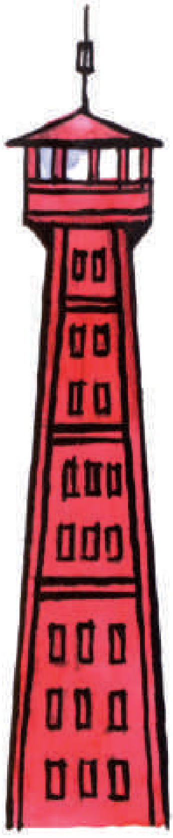

Вывучы верш на памяць.

— Калі моцна захачу,
кошку гаўкаць навучу.
А яшчэ як захачу —
пераскочу каланчу.
Захачу – і палячу.
Зоркі ў небе палічу.
— Паспрабуй жа паляцець!
— Расхацелася хацець...

А. Касько

Ш ш *Ш ш*

У мяне ёсць шарык –
Жоўты, як ліхтарык.

На яго з усіх бакоў
Шмат сядае матылькоў.

Хочуць сесці на мой шарык
Цёця, муха і камарык.

Сяду на яго сама...
Бах! – і шарыка няма.

А. Хадановіч

Прачытай сказы.

У Наташы машына.
У Мішы шахматы.
Там шум. Там мыш!

Вывучы верш на памяць.

Зіма не страшна Аліку:
У шапцы ён і шаліку,
У вязаных штанах,
Шкарпэтках на нагах.

Т. Шылько

Вывучы словы песні. !

Зубная шчотка Веранічкі
Танцуе ўвечары факстрот
З кавалкам мыла невялічкім,
Худым і тонкім быццам дрот.

Ой, ты шчотка зубасценькая,
Шчотка-псотка выгімнасценькая.

Зубная шчотка Веранічкі
Марыць увесь наступны дзень,
Каб зноў сцягнуць яго з палічкі
І станцаваць яго на цень.

Ой, ты шчотка зубасценькая...

Л. Пранчак

Сс *Сс*

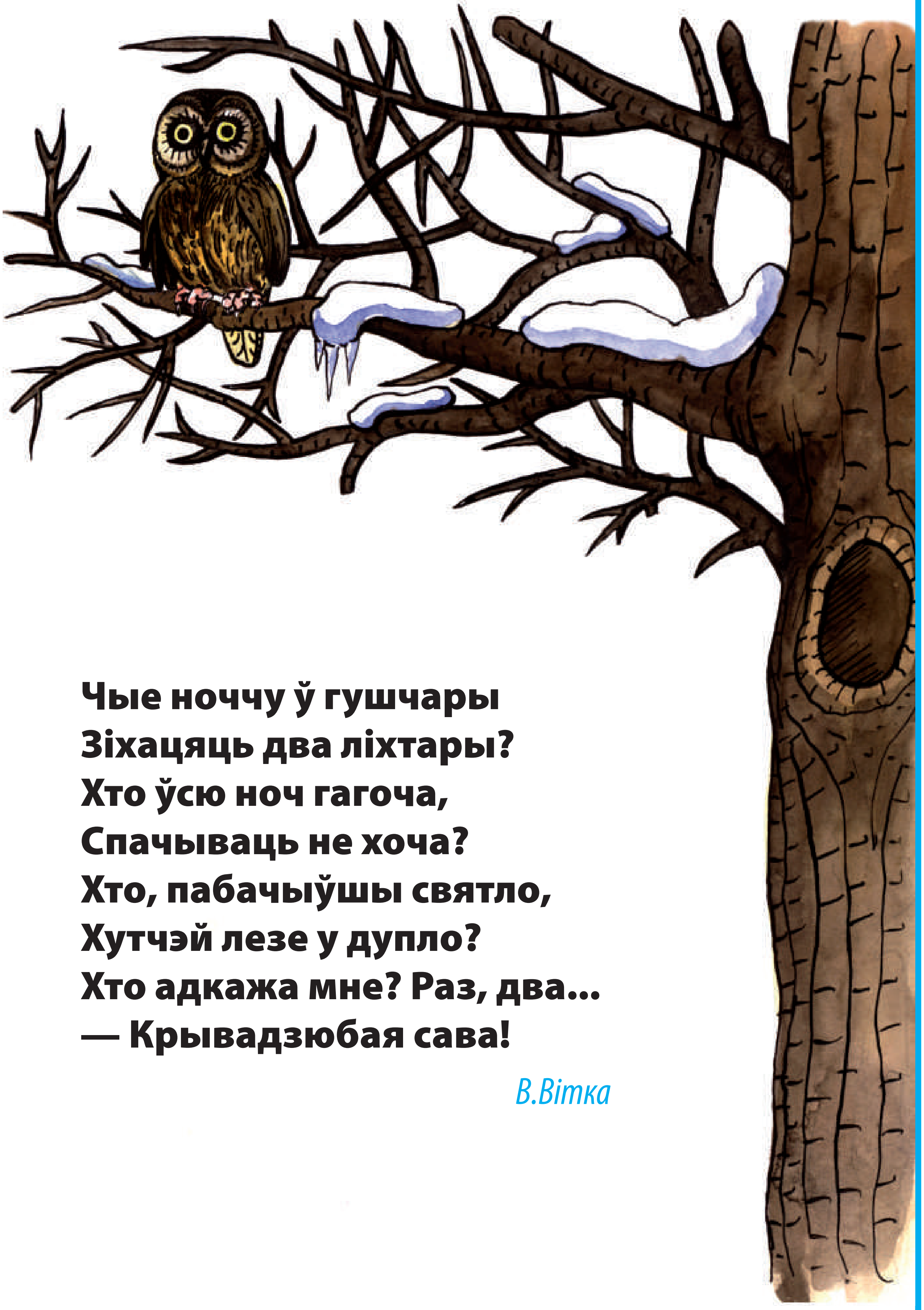

Чые ноччу ў гушчары
Зіхацяць два ліхтары?
Хто ўсю ноч гагоча,
Спачываць не хоча?
Хто, пабачыўшы святло,
Хутчэй лезе у дупло?
Хто адкажа мне? Раз, два...
— Крывадзюбая сава!

В.Вітка

Адкажы,
якія гукі чуеш
у слове?

Прачытай сказы.

У таты соты. А там аса.

— Ох, тата, аса!

— Тата! У хату.

У хату і аса. У таты сіні нос.

Лл *Лл*

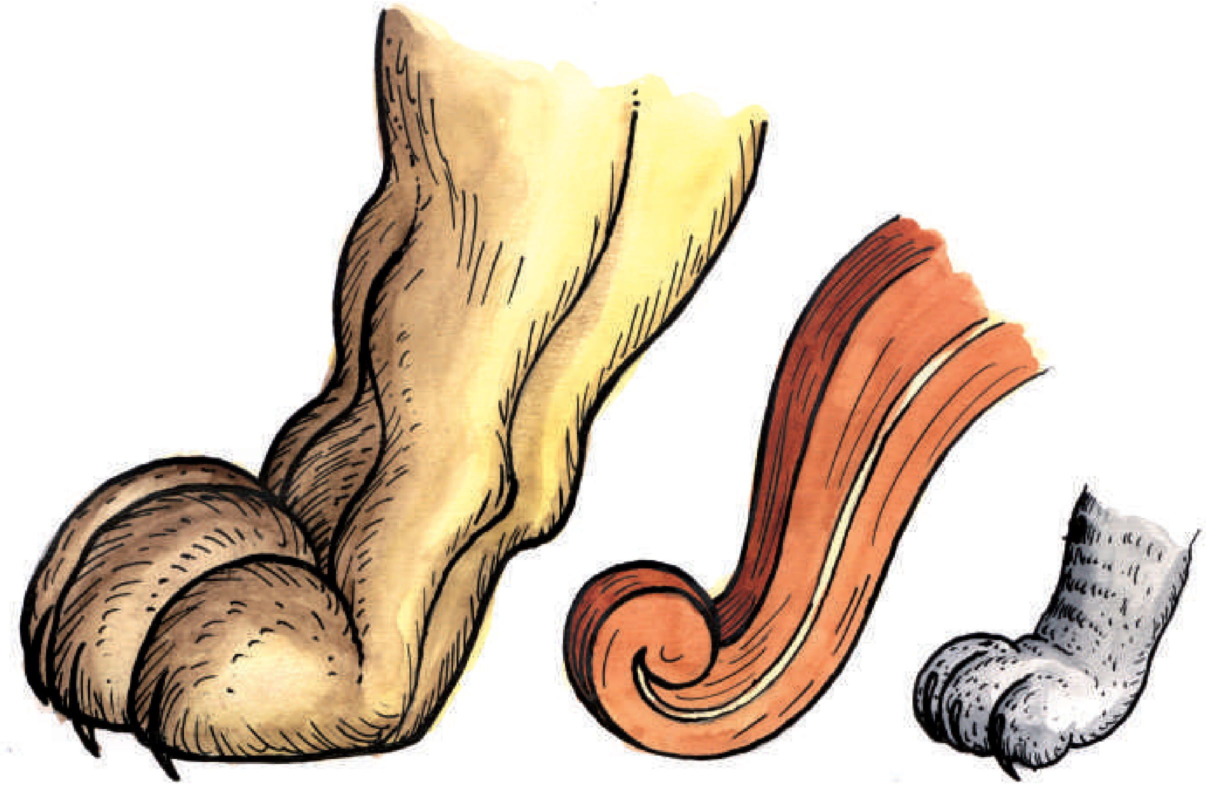

Лапа льва
Ці ножка лавы
Злева так стаіць
Ці справа?
Лапа ў кошкі,
Лапа ў рысі.
Лепш за лапы не бярыся!

Р. Барадулін

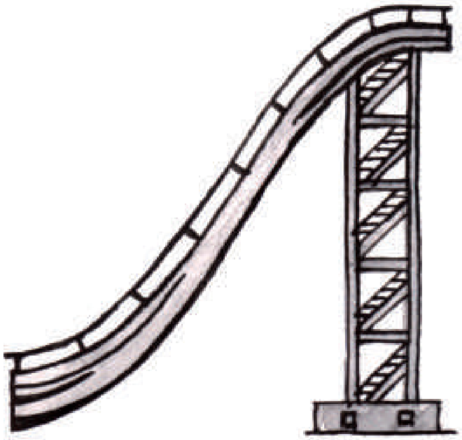

Я лячу, лячу на лыжах,
Лёгкі ветрык лоб мой ліжа.
Белы снег нібыта мел...
На трамплін падобна эл.

А. Вольскі

У якіх словах чуеш гук Л?

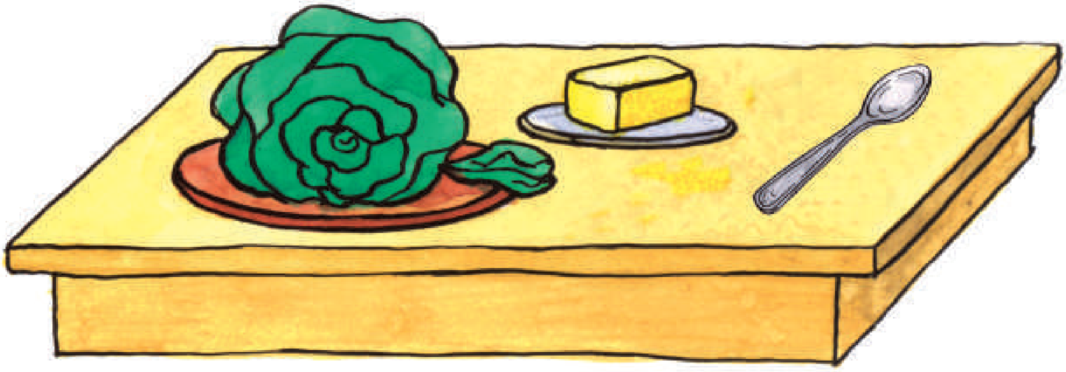

Вывучы верш на памяць.

Мыла Міла мішку мылам,
Міла мыла упусціла.
Упусціла Міла мыла,
Мішку мылам не дамыла.

Міла мылам мыла мішку,
Ляльку брудную Ірышку.
Мыла-мыла мылам Міла,
З твараў цацак фарбу змыла.

з часопіса «Вясёлка»

Прачытай сказы.

Тут стол.
На ім салата, масла і маліны.
Мама мыла і саліла салату.
Аліна мыла маліны.

Вывучы верш на памяць.

Мае ручкі – чараўніцы,
Мае ручкі – працаўніцы.
Ручкі кубачак памылі,
Ручкі лялькі пакармілі,
Ручкі кветкі палілі
І падлогу падмялі.
Ох, стаміліся, замарыліся!
Ляглі на падушку
Да мяне пад вушка.

А. Пісарык

К к *К к*

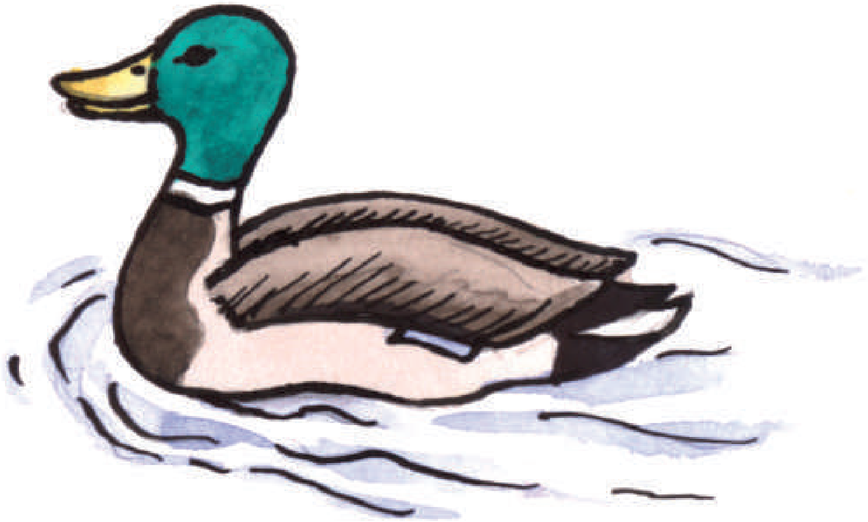

Круглыя, як мячыкі,
Быццам адуванчыкі,
Па вадзе ля хаты
Ходзяць качаняты.

А. Лойка

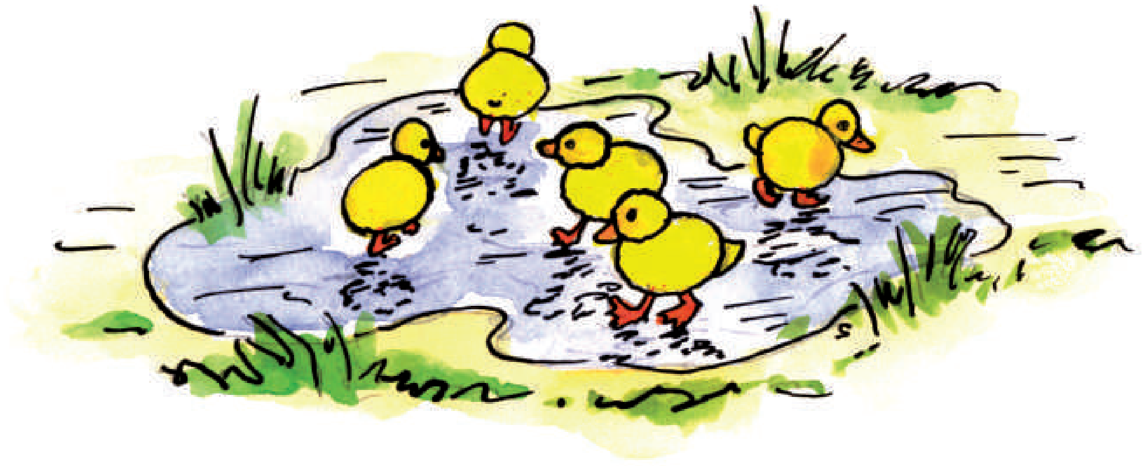

Прачытай сказы.

У Аліка мышкі.

У Ніны кошка і кот.

Ніна ліла ім малако.

Прачытай склады. Складзі з імі словы.

ко

–шык

–лас

–нік

–мін

–шка

–ла

Р р *Р р*

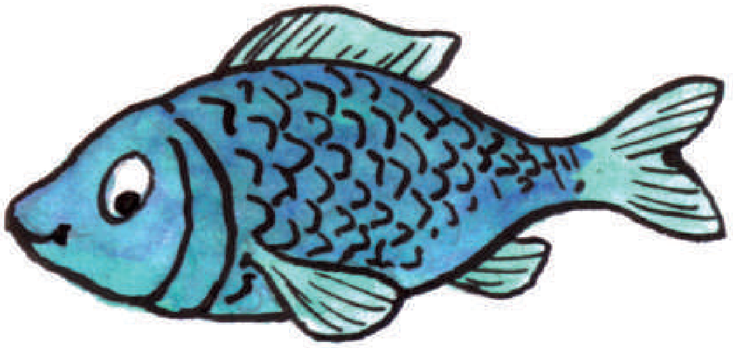

Я прабіў палонку ў лёдзе –
Там празрыстая вада,
Ходзяць рыбы ў карагодзе,
Аж лавіць мне іх шкада.

Над вадой я нахіліўся,
Доўга з цудаў тых дзівіўся.
Зразумеў – пад Новы год
Водзяць рыбы карагод!

Х. Жычка

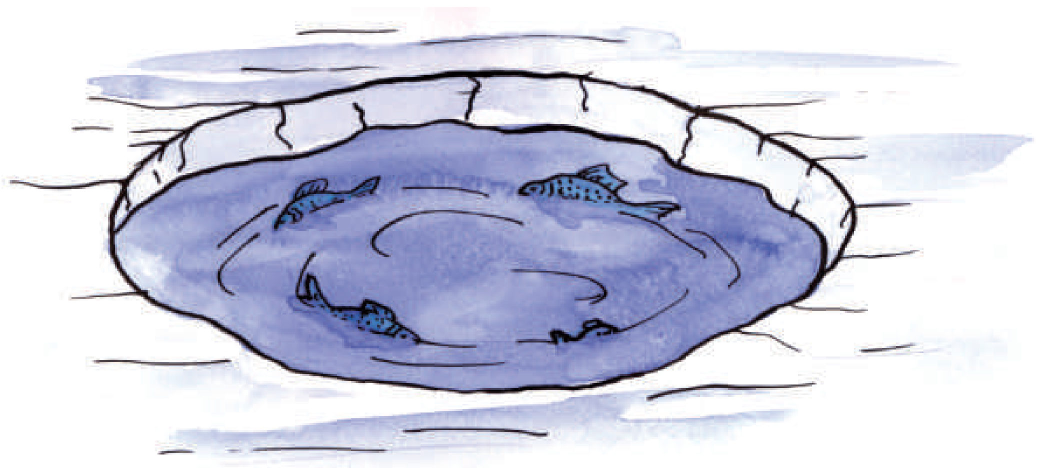

Прачытай сказы.

Наш Раман малы.

Мама Рамана – Ларыса.

У Рамана рысунак, у Тамары торт.

А там расліны і рака.

Там тры трусы.

Вывучы верш на памяць.

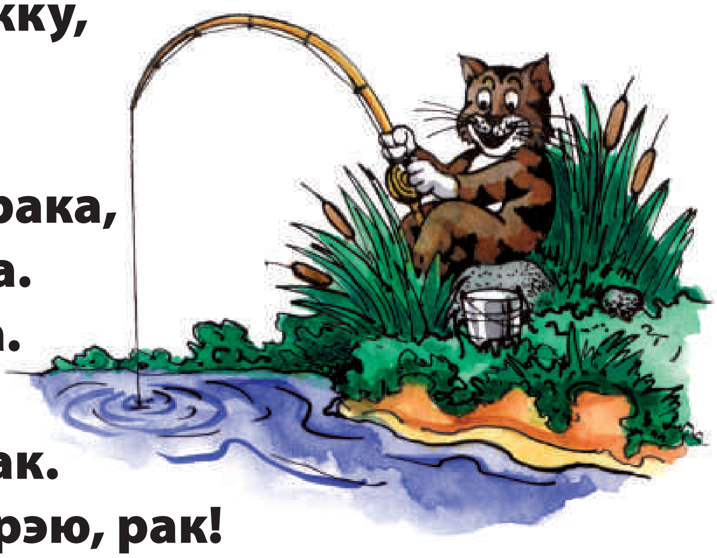

Кот прысеў на беражку,
Кінуў вуду у раку.
Шэпча небарака:
— Рэчка, рэчанька, рака,
Падары мне акунька.
Ша... штось клюнула.
Шчупак!?
Вуду выцягнуў рыбак.
Крыкнуў кот: — Здурэю, рак!

Н. Сторажава

! Адкажы на пытанне.

Што –
Правер ты –
На градзе
З літараю «р»
Расце?
Пад разгалістым кропам

Разлягліся агуркі,
Ёсць радыс,
Пятрушка,
Морква,
Рэпа,
Рэдзька,
Буракі.

І гарох,
І памідоры,
Сельдэрэй,
І гарбузы,
І цыбуля,
І фасоля.
Што не так тут?
Адкажы.

М. Пазнякоў

Вывучы словы песні.

Не стамлюся я спяваць: ра-ра-ра.
Я вучуся размаўляць: ры-ры-ры.
Хто не любіць сумаваць:
Будзе з намі паўтараць:

Я сяброўцы гавару: ру-ру-ру.
Верабей згубіў пяро: ро-ро-ро.
Гасне ясная зара: ра-ра-ра.
Цёмна стала на двары: ры-ры-ры.

Я сяброўцы гавару: ру-ру-ру.
Над ракой гарыць зара: ра-ра-ра.
Горла грач стары дзярэ: рэ-рэ-рэ.
Дрозд прачнуўся у бары: ры-ры-ры.

Л. Пранчак

П п *П п*

Яе сустрэнеш
Часта ўлетку,
Яна дужа
Любіць кветкі.
Раз ляціць,
Дзесяты, соты...
І нектар
Збірае ў соты.
Будзь і ты,
Сябрук, з мала
Працавітым
Як пчала.

У. Мацвеенка

Адгадай слова ?

Знаёмы тут
Выпадак:
Змяні ты
Літарны парадак –
І рыба з ходу,
Без замінкі
Паўстане
Месцам адпачынку.

І. Курбека

Прачытай сказы.

Тут мост. А там парк.

Паліна і Піліп у парку.

Там таполі, асіны і ліпы.

В в *В в*

Звіўся, скурчыўся клубком,
Не падымеш – колкі:
Як штыкі, тырчаць кругом
Вострыя іголкі.

Н. Парукаў

Вожык з-пад верасу выгнаў вужаку,
Лезе вужака на дрэва ад жаху.
Вокал ствала, як вяроўка, скруцілася.
Гэтак і Вэ, відавочна, з'явілася.

А. Вольскі

У Васі слівы.

Прачытай сказы.

У Вікі аловак.

Віка рысавала і пісала словы.

! Вывучы верш на памяць.

Ты, Вадзім,
Не глядзі,
Як ляцяць вароны,
А вады набяры
Ды палі вазоны.

В. Жуковіч

З з *З з*

Сонца палючае,
Сонца жывучае
Скончыла дзённы абход.
Зорачкі ясныя,
Зоркі бліскучыя
Ў небе вядуць карагод.

С. Новік-Пяюн

Прачытай сказы.

За акном зіма. Узімку вакол хораша. Маразы закавалі раку. А на вокнах узоры: зоркі, лісты, кусты. Ну, і мастак мароз!

Раскажы, што бачыш на малюнку?

Завіруха завяла
Песеньку зімовую,
Скрозь узгоркі замяла
Белаю абноваю.
За каўнер, назола, лезе
І выводзіць 3 на снезе.

А. Вольскі

Вывучы верш на памяць.

Поры года

ЗІМА

снежань,
студзень,
люты

ВЯСНА

сакавік,
красавік,
травень
(май)

ЛЕТА

чэрвень,
ліпень,
жнівень

ВОСЕНЬ

верасень,
кастрычнік,
лістапад

Жж *Жж*

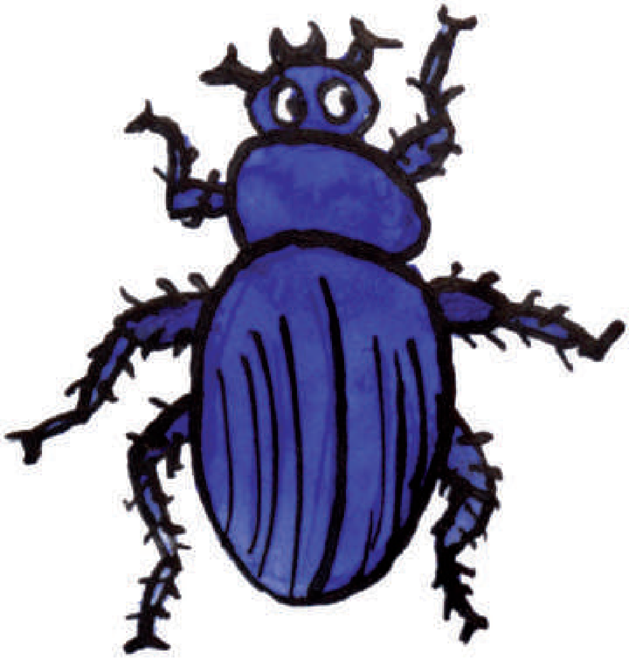

Жук Жукевіч у чорным фраку
Не палез бы ў гэту драку,
Бо ён той касцюм шкадуе,
Ды абразы не даруе!
Шабляй ён махае спраўна,
Рыцар Жук у свеце слаўны!

М. Лукша

Прачытай сказы.

Мама мышка

сушыла шышкі.

Мышка – малышка

мыла лыжкі.

– Высахлі шышкі

– кажа мышка.

– Памыты лыжкі

– кажа малышка.

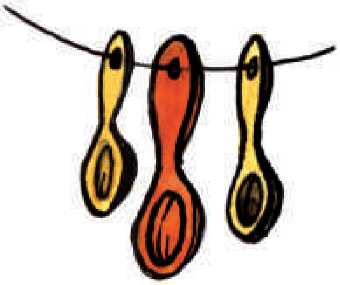

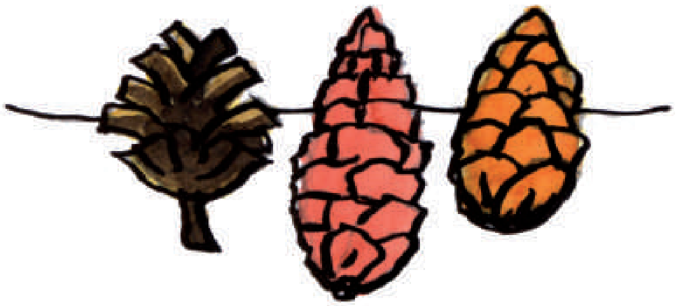

Вывучы верш на памяць.

Колькі ножак, столькі ж рук,
Ж – нібы вялікі жук.
Згубіш Ж – і слоў прыгожых
Прачытаць ніяк не зможаш...

А. Вольскі

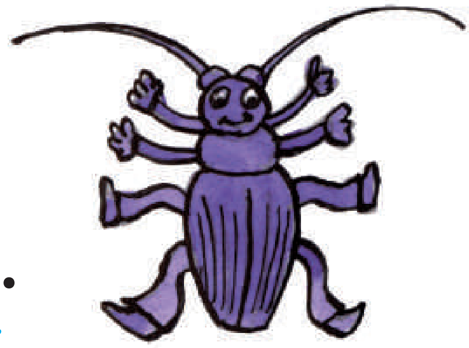

Й й *Й й*

Й просяць:
— Слова пачынай.
Аднекваецца:
— Ай, няхай.
Ніхто мяне не абміне,
Хоць стану ў самы край,
Бо як жа будуць без мяне
Гай, каравай, грай, рай?

Р. Барадулін

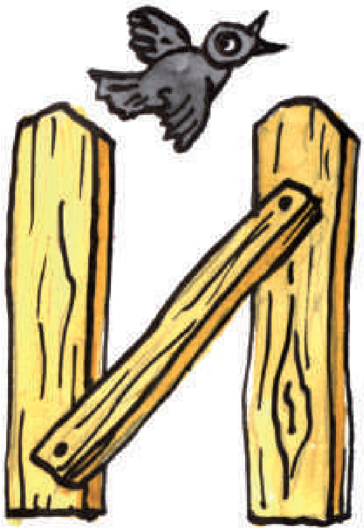

**Да палкі прыбілі яшчэ адну палку,
Але не спалохалі чорную галку.
Яна і цяпер не хаваецца ўсё-ткі.
Ды стала тут І называцца кароткім.
У словах: чайка, май, трамвай
Кароткіх Й не забывай.**

А. Вольскі

Прачытай сказы.

Рыхтуй урокі!

Мый рукі!

Хавай сшыткі і кніжкі!

Паважай старэйшых!

Шануй свой пакой!

Ь ь

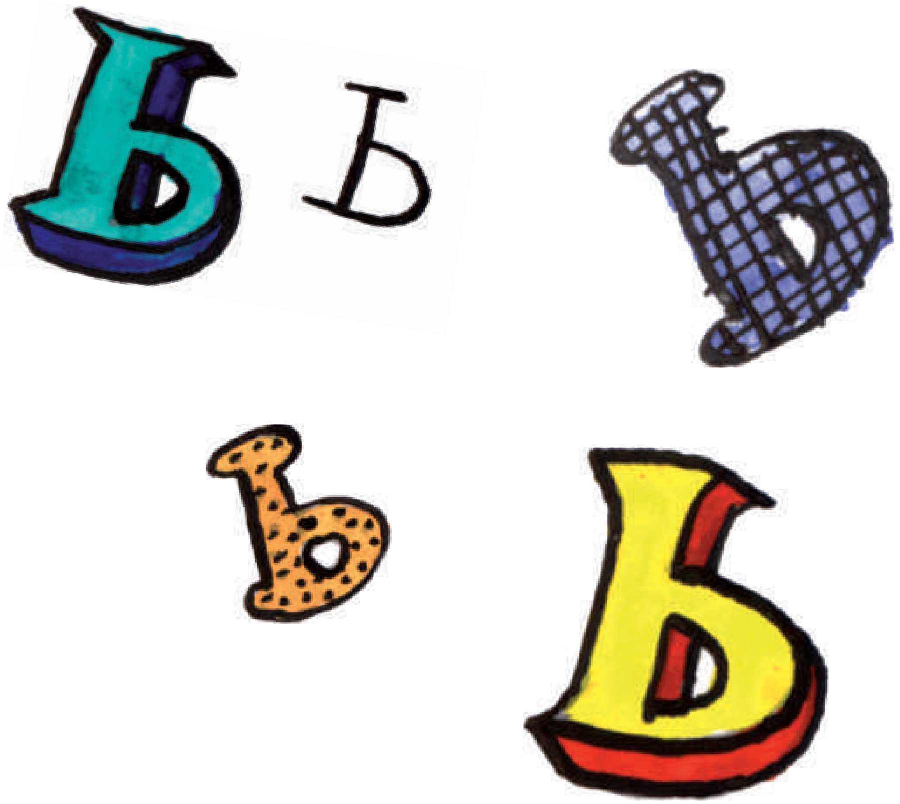

З ім напішаш і агонь,
І далонь, і пень, і лінь.
Стане конам добры конь,
Толькі мяккі знак адкінь.

А. Вольскі

Вавёрка села на пяньку –
Рада светламу дзяньку.
Распушыла хвост, ды так:
Не вавёрка –
Мяккі знак!

Я. Тарлапан

? **Раскажы, чым займаюцца дзеці?**

Прачытай сказы.

Школьнікі пайшлі на каток.

У Ані, Каські і Натальки санкі.

У Колі і Віктара канькі.

У Міхаські лыжы.

Ее *Ее*

Вечар, лёд у агнях,
А над елкай – месяц.
Едуць, едуць на каньках
Міхасік з Алесем.

Л. Геніюш

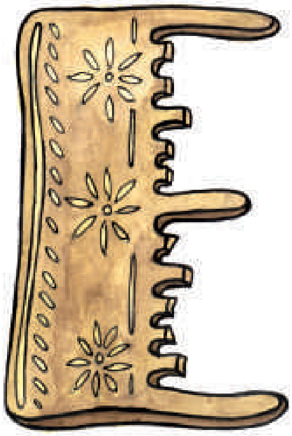

Е – тапырыць тры зубцы,
Нібы ў шчарбатым грабянцы.
Ды без Е, як знікне дзесьці,
Не напішаш – ехаць, есці.

А. Вольскі

Прачытай сказы.

Мы ехалі праз ельнік.

У лесе возера.

Там карпы, карасі і акуні.

Мы іх лавілі.

Адкажы на пытанні?

Як ехалі?
Што пабачылі ў лесе?
Хто жыве ў возеры?

Б б *Б б*

Мой баран,
Баранок,
Моцны, доўгі
Лабок,
Рожкі вострыя,
Як пікі,
Сам калматы,
Невялікі.
Шэрстка – воўна
Мяккая,
Баранок мой
Бякае.
Бякае
Бялюсенькі.
Сам яшчэ малюсенькі.

А. Дзеружынскі

Прачытай сказы.

Бабка купіла мне барабан. Усе білі па ім: бум-бум, бам-бам! Зрабілі сабе баль.

Вывучы верш на памяць.

Без літары Б
Не скажаш, каб бульбы
Зварыла бабуля.
На ўрок не разбудзіць
Будзільнік цябе
Без літары Б.

З часопіса «Вясёлка»

Д д *Д д*

Распусціўшы суччa
У глухім прыволлі,
Сам адзін расце ён
На далёкім полі.

Як цар у кароне,
Аб нічым не дбае,
Ці то стогне бура,
Ці віхор гуляе.

На адным ён месцы
Днюе і начуе;
Многа казак знае,
Многа песень чуе.

Дождж падмыў карэнне;
Ў ім дупло – як хата...
Ён стаіць і дрэмле –
Грозны, расахаты.

Янка Купала

Прачытай сказы.

За домам сад.

Там раслі слівы. Ліда і Ніна рвалі слівы. Добры кошык назбіралі. Былі вельмі рады. Вось вам падарунак!

Вывучы верш на памяць.

Малады Данік домік зрабіў.
Дошчачку-дах акуратна прыбіў.
Домік на дрэва падняў, дзе сукі...
Дык прылятайце, шпакі-дружбакі!

А. Дзеружынскі

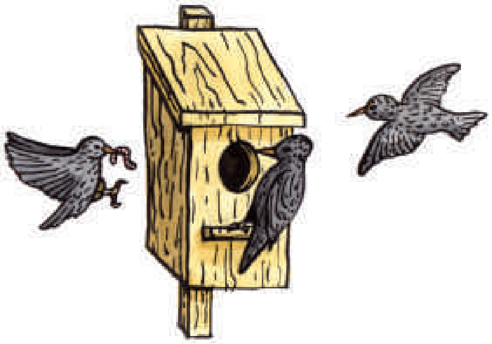

Гг *Гг*

Жывуць у лесе гномікі,
У лесе гномаў сем,
Яны ў зялёным доміку
Жывуць сумесна ўсе.
У кожнага з іх ложачак,
Сем крэселак у іх,
Сем місачак, сем лыжачак
Аздобленых, разных.

Гномікі, гномікі
Дружбу берагуць –
У зялёным доміку
Сто гадоў жывуць.

Яны ўсе дужа здатныя,
Сапраўдныя майстры:
І кавалі выдатныя,
Шаўцы і цесляры;
Яшчэ яны адметныя
Музыкі й мастакі;
І процьму казак ведаюць,
Бо кожны – памяткі.

Усе яны няўтомныя
Ля плуга і пліты.
Галоўнае, што ў гномікаў
Характар залаты:
Не лаюцца, не сварацца –
Жартуюць і пяюць.
Таму ім добра марыцца,
Што хораша жывуць.

В. Жуковіч

У яго адны турботы:
Адвільнуць як ад работы.
Беспрабудна суткі спіць,
Ды яшчэ пра гэта сніць.

У. Паўлаў

То таўсцее, то худзее,
На калене плача,
А хто чуе - не бядуе:
Весяліцца, скача.

Н. Гілевіч

Ён і стукае, ён і грукае,
Здаецца, не для забаў,
Ды ні бараны, ні плуга
Ні разу не змайстраваў.

У. Карызна

Адгадай загадкі?

І дзень ідзе,
І ноч ідзе,
І трэці дзень, і сёмы.
Сваёй хадзе
Падлік вядзе,

Не ведаючы стомы.
І не стамляецца таму
(Хоць гулка сэрца б'ецца),
Што колькі б год ні йсці яму –
Ён з месца не скранецца.

Н. Гілевіч

Гэта так, ці мне здалося?
Вунь гарбуз на тонкай восі,
А на ім намаляваны
Горы, рэкі, акіяны.

У. Мацвеенка

Прачытай сказы.

Ішла Галіна па лузе.

Раптам гусі!

Напалохалі Галінку.

— На, Галінка, галінку!

Прагані гусей!

Вывучы верш на памяць.

Гэ гучыць заўсёды глуха:
Гаць, гарбуз, гарлач, галіна,
Гол, гара, гагара, гліна.
Не забудзьце ж і наконт
Словаў тых,
Дзе Гэ званчэе:
Ганак, гузік, розгі, гонт.

Р. Барадулін

Я я *Я я*

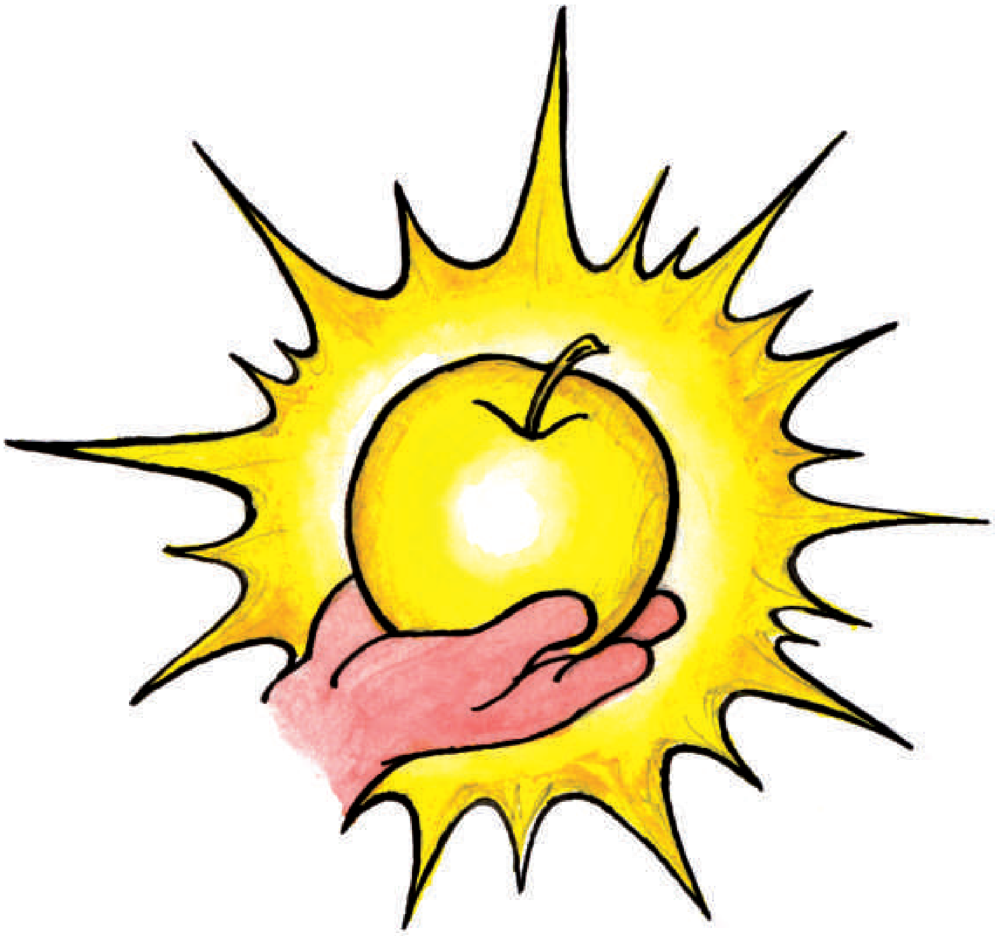

Залацісты, спелы яблык
на маёй ляжыць далоні.
Залацісты, буйны яблык,
быццам сонейка малое.

Быццам сонейка малое,
нават горача далоні.
Досыць чуць яго пацiснуць,
і – у твар прамені пырснуць.

І. Муравейка

Прачытай сказы.

У пахмурным небе снегавыя хмары апускаліся нізка-нізка. Хмары складаліся з мноства сняжынак. Яны сябравалі. Тут, у небе, ім было лепей. І вось белым дыванам накрылі яны наваколле. Жылі сняжынкі зіму. А калі прыйшла вясна, яны расталі, сталі кропелькамі вады.

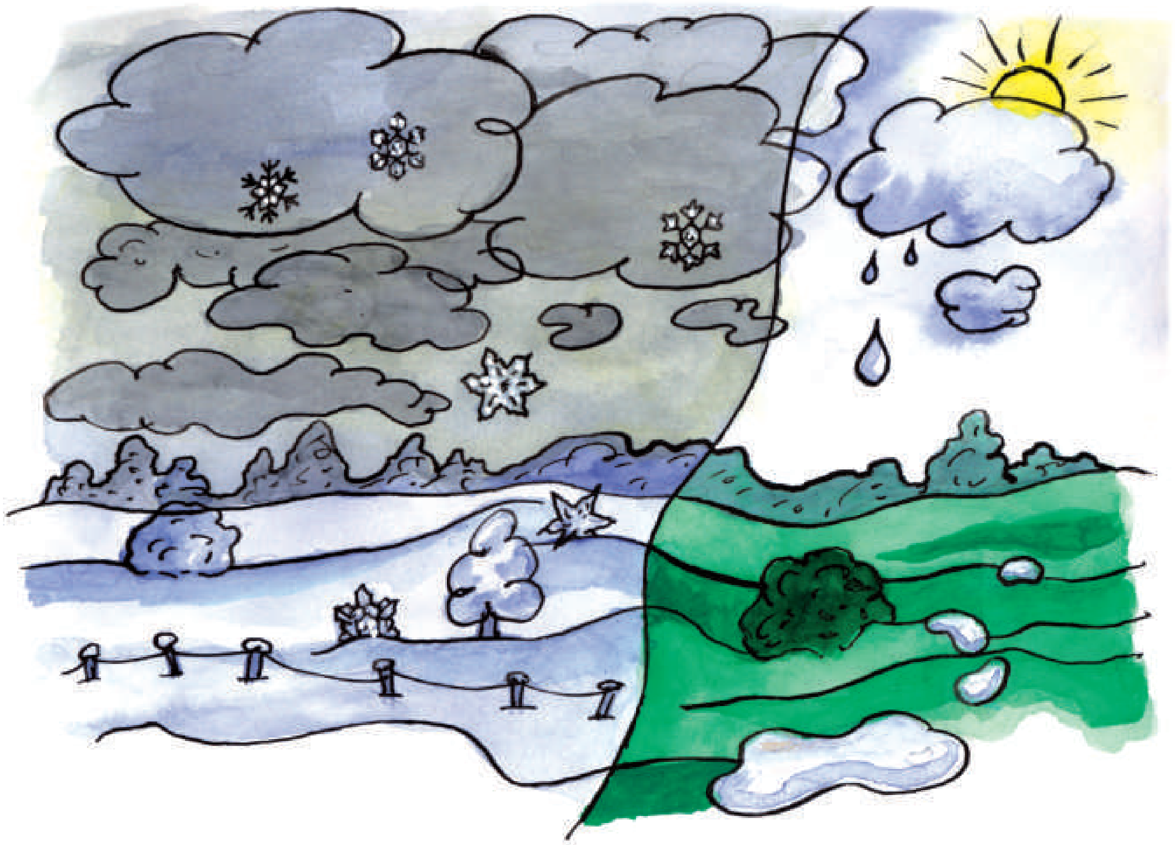

Прачытай словы.

пляма слязa пясок

змяя яны мяне

вішня яблык ямо

каляровыя сняжынка

ляжу лянота

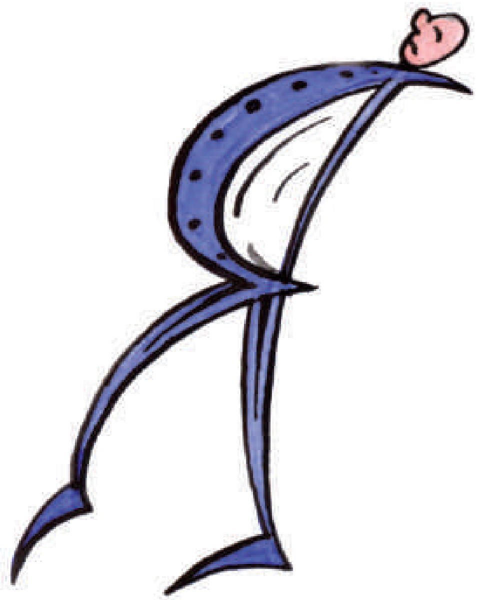

Вывучы верш на памяць.

**Я выходзіць на дарожку,
Горда выставіла ножку.
Нібы мяч надзьмула грудзі.
Выхваляцца, пэўна, будзе.**

А. Вольскі

Суткі гэта:

раніца

дзень

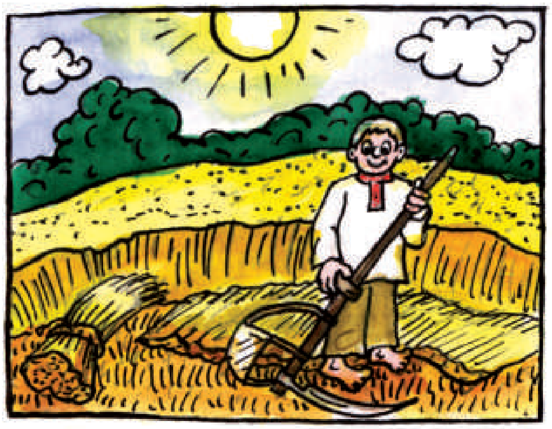

вечар

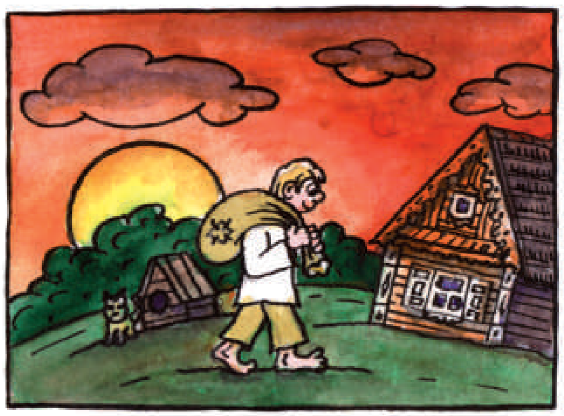

ноч

пазаўчора

учора

сёння

заўтра

паслязаўтра

Месяцы

Дванаццаць месяцаў – яскравы карагод,
Зімой на іртах езджу,

Вясной збіраю сок,
А летам спеюць яблыкі,
Вішнёвы п'ю кампот,
А восенню у кошыкі
Грыбы збірай дружок.
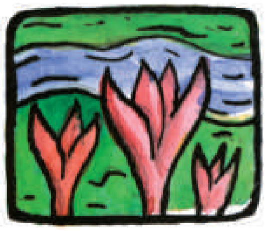
Давай згадаем яшчэ разок:
Студзень – студзіць,

Люты – лютуе,
Сакавік – пускае сок,
Красавік – лугі у красках,
Травень – кахае мяне мой дружок,
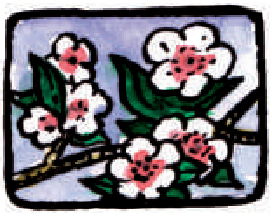
Чэрвень – чырвоная каліна,
Ліпень – ліпы зацвітаюць,
Жнівень – жыта дажынаюць,
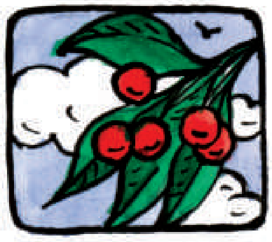
Верасень – вецер з павуцінай,
А кастрычнік – кастры вакол,
Жоўты сад – лістапад,
Снежань – снег ляціць ізноў месяц да Каляд.

Г. Шэмет

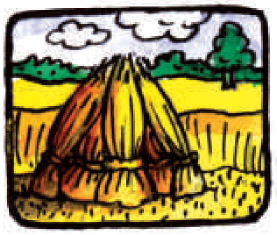
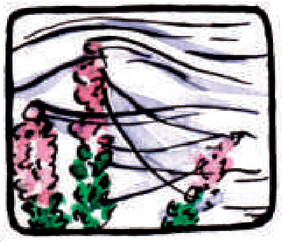
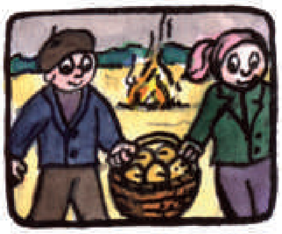
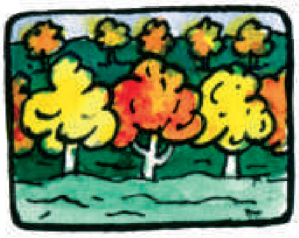

Ч ч *Ч ч*

Цераз бор, што ў ззянні медзі,
На машыне зайчык едзе.
Едзе, песеньку спявае,
Чарапаху даганяе.
– Лезь, маруда, на машыну,
То да горада падкіну.
– Лезці часу я не маю –
Вельмі ж на базар спяшаю.

В. Гардзей

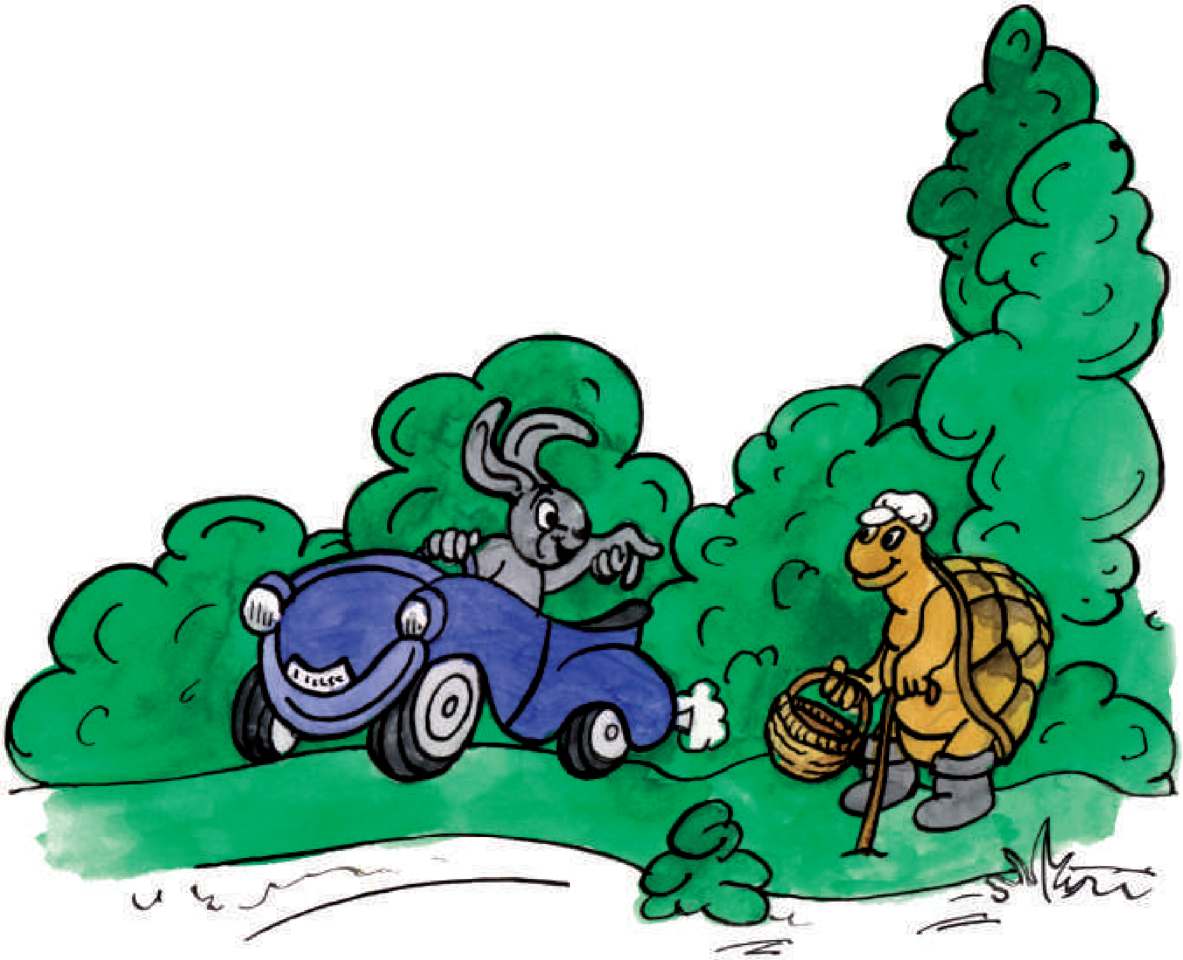

Павесіў чайнік нос
І скардзіцца на лёс.
Прапала **Ч** і гаспадар
Змяніў яго на самавар.

М. Маляўка

Прачытай сказы.

Зімой мама прывезла мяне да бабулі. Мне было самой сумна, я не ведала там нікога. Аднойчы да нас зайшлі хлопчыкі. Яны паклікалі мяне на рэчку. Хутка мы былі каля заснежанай ракі. Наш бераг высокі і круты, а другі – нізкі. Мы каталіся на санках, а побач нас бегалі сабакі. Усім было весела!

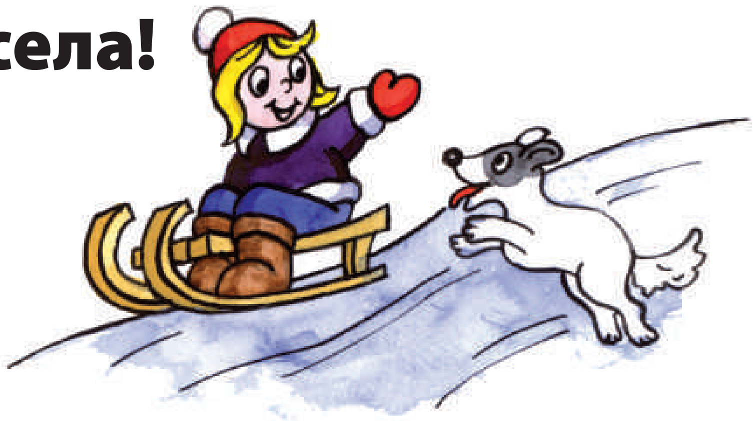

Праз каго ў нас цэлы вечар
не сціхае шум і гам?
Хто цягае з шафы рэчы
і кідае тут і там?

Вывучы словы песні. !

Малады сабака Чапа,
мокры нос, чатыры лапы.
Чапа, Чапа, Чапа, Чапа
не бывае весялей.
Чапа, Чапа, Чапа, Чапа
працягні мне лапу.
Чапа, Чапа, Чапа, Чапа
лепшы сябра для дзяцей.

Як сняжок увесь ён белы
ад вушэй і да хваста.
Невялікі, але смелы,
не ўцякае ад ката.

Малады...

Адгадоўвае памалу
шэрсць кудлатую сваю
і пад вечар, вельмі ўдала,
дрэсіруе ўсю сям'ю.

Малады...

Л. Сіманёнак

Ў ў

У кароткае
Ні разу
Не было
Ў пачатку сказа,
Яно гук
Кароткі мае,
Коску
На плячах трымае.
Спадзявацца я магу,
Што запомніш гэта **ў**.

У. Мацвеенка

Оў оў-оў – назбіраў грыбоў.
ыў-ыў-ыў – потым насушыў.
Аў-аў-аў – суп прыгатаваў.
Оў-оў-оў – частаваў сяброў.

з часопіса «Вясёлка»

Вывучы верш на памяць.

Прачытай сказы.

Ішоў Міхаська берагам рэчкі. Над лугам чуўся гул. Гулі пчолы і камары. Міхась заслухаўся, маўчаў. Можа, як і рыбка, голасу не мае?

Ц ц *Ц ц*

На стале, на дне талеркі
Заспрачаліся цукеркі,
Хто з іх лепей і чаму,
І каму найперш хлапчынка –
Неўгамончык-малайчынка –
Скажа:
– Я цябе вазьму!
Скажа:
Я цябе люблю!
Бо нідзе на свеце лепшай
Не знайду і не куплю!
А хлапчынка-малайчынка
Падабраўся пакрысе
Цоп – і ў рот!
І з’еў усе!

С. Сокалаў-Воюш

У нас шмат цацак.

Прачытай сказы.

Мы часта сустракаемся

і супольна гуляем.

Цікава бавім час.

Гуляем у хаце і на вуліцы.

Вывучы верш на памяць.

На маёй руцэ пяць пальцаў,
Пяць трымальцаў, пяць хапальцаў.
Каб насіць да рота лыжку,
Каб альбом гартаць і кніжку,
Каб стругаць і пілаваць,
Каб лічыць і маляваць.

Н. Сторажава

Дз дз *Дз дз*

Розныя дзеці
жывуць на планеце –
белыя,
жоўтыя,
чорныя дзеці.

Розныя дзеці –
аднолькавы смех.
Смех у хвіліны
забаў і пацех.

Розныя дзеці –
і розныя вочы.
Вочы – як неба.
Вочы – як ночы.

Вочы, як мора
ўвабралі глыбіні,
вочы – пад колер
бязводнай пустыні.

Розныя вочы –
адзіныя слёзы
Слёзы ў хвіліны
беды ці пагрозы.

Вось бы зрабіць,
каб на нашай планеце
гора не ведалі
розныя дзеці.

Вось бы зрабіць,
каб у розных дзяцей
радасць гасціла
даўжэй
і часцей.

А. Вольскі

Прачытай сказы.

Усе дзеці ходзяць у школу. Там яны цікава праводзяць кожны дзень. Дзяўчынкі і хлопцы добра вучацца і дзяжураць. Ім падабаецца на ўроках. Заняткі цікавыя. Усё ж такі вучні ахвотна ідуць дадому.

Вывучы верш на памяць.

Век дзяліся тым, што маеш, –
Хлебам-соллю, казкай-краскай.
Ну а ў госці запрашаеш,
Гавары ўсім:
– Калі ласка!
А з табой як тое будзе,
То за шчодры знак усякі
Пакланіся добрым людзям
І скажы ім шчыра :
– Дзякуй!

У. Паўлаў

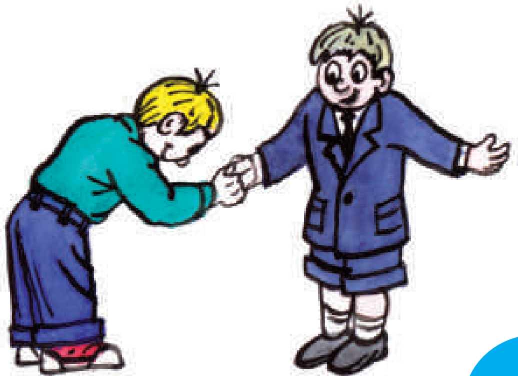

Тыдзень

Па нядзелі Панядзелак
Пачынае свой надзелак,
І няўрымслівы Аўторак
У рабоце не заморак.

Наперадзе чарада,
Пасяродку Серада,
Даў ёй слова напавер:
Выручыць сястру Чацвер.

Вясёлая Пятніца –
Заўсёды выдатніца,
А прайшла Субота –
Скончана работа.

Красуня Нядзеля
Абновы надзела.

В. Вітка

Ё ё *Ё ё*

Елка ў ельніку жыла,
Елка ў ельніку расла.
Елку везлі нам на свята
Белы зайка і жаўна.
Як прывезлі елку ў хату –
Стала ёлачкай яна.

С. Сокалаў-Воюш

Прачытай сказы. Усе доўга чакалі надыходу вясны. Надаеў ім снег, лёд і мароз. Нарэшце прыйшоў цёплы дзянёк. Сёння Алёнка з цёцяй паехалі ў вёску.

Па зялёных галінках клёну скача вавёрка. Над лугам лётае матылёк. Пчолкі кружаць над веснавымі кветкамі, каб мы маглі есці мёд. Ён і смачны, і здаровы.

Вывучы верш на памяць.

Пчолка цэлы дзень улетку
З кветкі лётала на кветку
Для таго, каб цэлы год
Нашы дзеці елі мёд.

С. Сокалаў-Воюш

Ю ю *Ю ю*

Рыбакі ў нядзелю
Юшку ў Юлі елі:
Юрась і Ясь,
Юльян і Стась,
Юстын і Адась,
Юзік і Максім, –
Юшкі той
Хапіла ўсім.
– Юля, нам згатуеш зноў
Юшку з уюноў?

М. Чарняўскі

Прачытай сказы. Юлька прыгожа спявае. Юрка купіў цікавую кніжку. Юля ганяе мячык. У нашай бабулі юбілей. Людзі любяць весяліцца.

Вывучы верш на памяць.

Люты, люты,
Не лютуй!
Вясну зелену
Ратуй!
Люты, люты,
Не марозь!
Вясну зелену
Прывозь.

З народнага

Ф ф 𝒻 𝒻

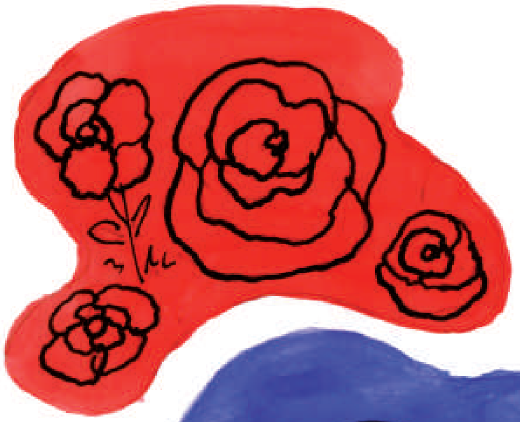

Загадка не з лёгкіх:
якія – гадайце –
любімыя колеры
ў Ніны на парце?

– Напэўна чырвоны,
прыгожы ён дужа,
ты ім расфарбуеш
і макі, і ружы.

– Ды не, не чырвоны.
– Ну, сіні, быць можа?
Ён колеру неба,
ён надта прыгожы!

– Аднак жа не сіні.
– Дык, пэўна зялёны,
ён колеру лугу,
і мора, і клёна.

– Зноў кепска, не гэты.
– Ці жоўты найлепшы?
Ён сонцам нас грэе,
і лашчыць, і песціць.

Доўга яшчэ фарбы мы называлі,
якая найлепшая, не адгадалі.
Нарэшце нам Ніна сама праявіла,
усе колеры свету яна палюбіла.

Паводле В. Жуковіча

Прачытай верш.

Ф забылася на ўрокі,
Фыркае, надзьмуўшы шчокі.
Словаў з Ф ледзь цягне фура:
Фрэска, фарба, фэст, фігура.

Р. Барадулін

Вывучы верш на памяць.

Певень з седала саскочыў:
– Працірайце, куры, вочы!
Куранят будзі, квактуха!
На дварэ сягоння суха,
Выбягайце па парадку –
Пачынаем фіззарадку!

М. Хамянкоў

Дж дж *Дж дж*

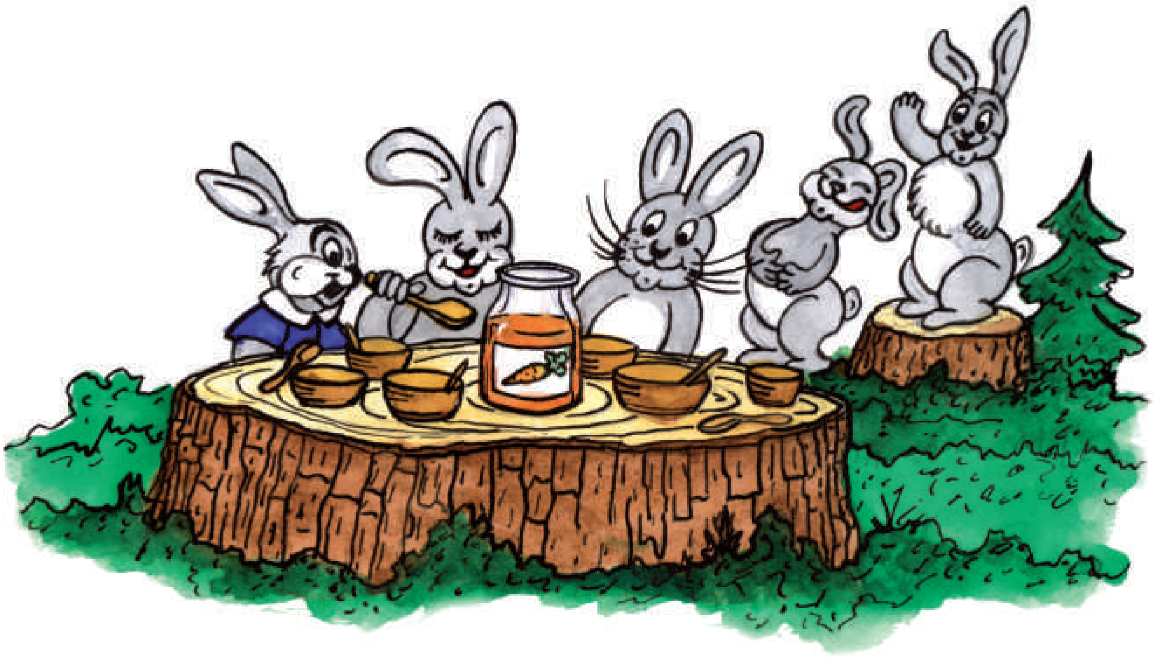

Не з казкі, а з загадкі
Прыбеглі зайчаняткі
І клічуць нас:
За стол хадзем.
– А што ў вас ёсць?
– Вішнёвы джэм!

М. Маляўка

Прачытай сказы. У агародзе пасаджу кветкі. Я іх дагледжу. Паможа мне дождж. Хаджу, гляджу на іх. Каб толькі не ўджаліла мяне пчала.

Вывучы верш на памяць.

Джыганула штосьці Нінку –
Бо асу ўзяла за спінку.
Нінка, пэўна, і не знала,
Што кусака мае джала.

У. Мацвеенка

’ ’

апостраф

Вось апостраф. Гэта знак.
Вельмі важны ён, аднак.
З’езд, пад’езд – напішам проста,
Калі ўспомнім пра апостраф.

А. Вольскі

Прачытай і запамятай словы.

п’яўка, пад’езд,
пад’ехаў, пад’ем,
пер’е, п’е, б’е,
ад’ехаў, аб’ява,
з’еў, вераб’і, сям’я

Прачытай сказы.

Мы п’ём гарачую гарбату.

Гучна б’е гадзіннік у нашай хаце.

Машына стаіць ля пад’езда.

Вераб’і селі на дрэве.

Дзяўчаты пішуць аб’яву.

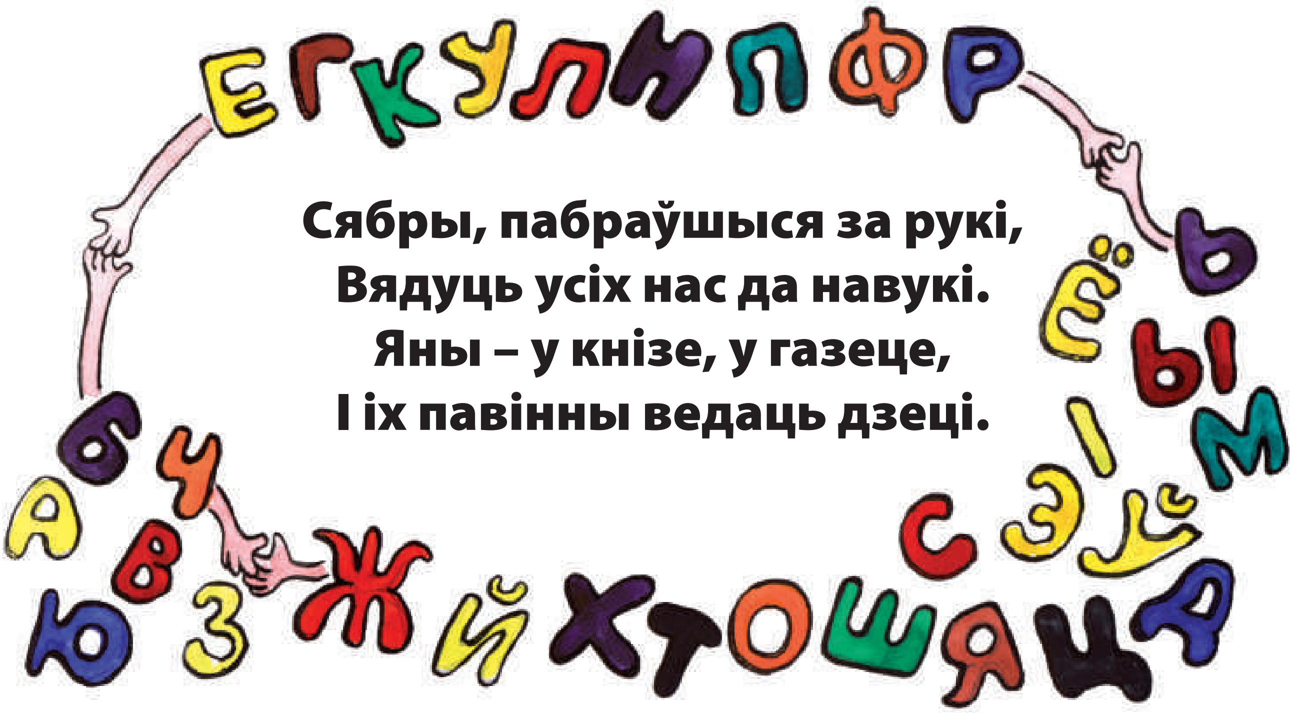

Сябры, пабраўшыся за рукі,
Вядуць усіх нас да навукі.
Яны – у кнізе, у газеце,
І іх павінны ведаць дзеці.

А а	**Б б**	**В в**	**Г г**	**Д д**	**Е е**	**Ё ё**
А а	*Б б*	*В в*	*Г г*	*Д д*	*Е е*	*Ё ё*
Ж ж	**З з**	**І і**	**Й й**	**К к**	**Л л**	**М м**
Ж ж	*З з*	*І і*	*Й й*	*К к*	*Л л*	*М м*
Н н	**О о**	**П п**	**Р р**	**С с**	**Т т**	**У у**
Н н	*О о*	*П п*	*Р р*	*С с*	*Т т*	*У у*
ў	**Ф ф**	**Х х**	**Ц ц**	**Ч ч**	**Ш ш**	**ы**
ў	*Ф ф*	*Х х*	*Ц ц*	*Ч ч*	*Ш ш*	*ы*
	ь	**Э э**	**Ю ю**	**Я я**		
	ь	*Э э*	*Ю ю*	*Я я*		

КАЛЯДЫ

Пахне ў хаце святочнай ялінкай,
Пад абрус тата сенца прынёс.
Памаўчыце, о людзі, хвілінку –
Нарадзіўся Збавіцель Хрыстос!

Радасць, шчасце пануюць наўкола.
Ты зырчэй, мая свечка, палай!
Падарункі разносіць вясёлы
Дзед Мароз ці Святы Мікалай.

Л. Кебіч

Мароз на вокнах піша казку,
А людзі апранаюць маскі
І йдуць на двор калядаваць –
Усіх са святам віншаваць
Дарункі ім даюць за тое:
Сыры, каўбасы і напоі.

С. Сокалаў-Воюш

ДЗЕНЬ БАБУЛІ

21. студзеня

Вывучы верш. Можаш праспяваць яго бабулі на мелодыю песні “Маруся, ты Маруся”.

Бабулечка, бабулька,
Люблю Твае я казкі.
Цішэю і святлею x 2
Ад слоў Тваіх і ласкі.

Мяне Ты называеш
Пяшчотнаю салоўкай.
А я Цябе, бабулька, x 2
Заву сваёй сяброўкай.

Табе дару я ружы,
Частую смачнай кавай.
Я вырасці жадаю x 2
Такой, як Ты, ласкавай.

Бабулечка, бабулька,
Павер, на ўсёй планеце
Дабрэй, чым Ты, – нікога x 2
Няма на цэлым свеце!

Л. Пранчак

Бабуля

Вывучы верш на памяць.

Маміна мама –
Бабуля мая.
З ёю сябрую,
Маленькая, я.

Я ў бабулі
Ўнучка адна.
Унучку-чамучку
Шкадуе яна.

Добра з бабуляй.
Цікава заўжды.
Ніякай самоты,
Ніякай бяды!

Л. Пранчак

ДЗЕНЬ ВОЛІ

25. сакавіка

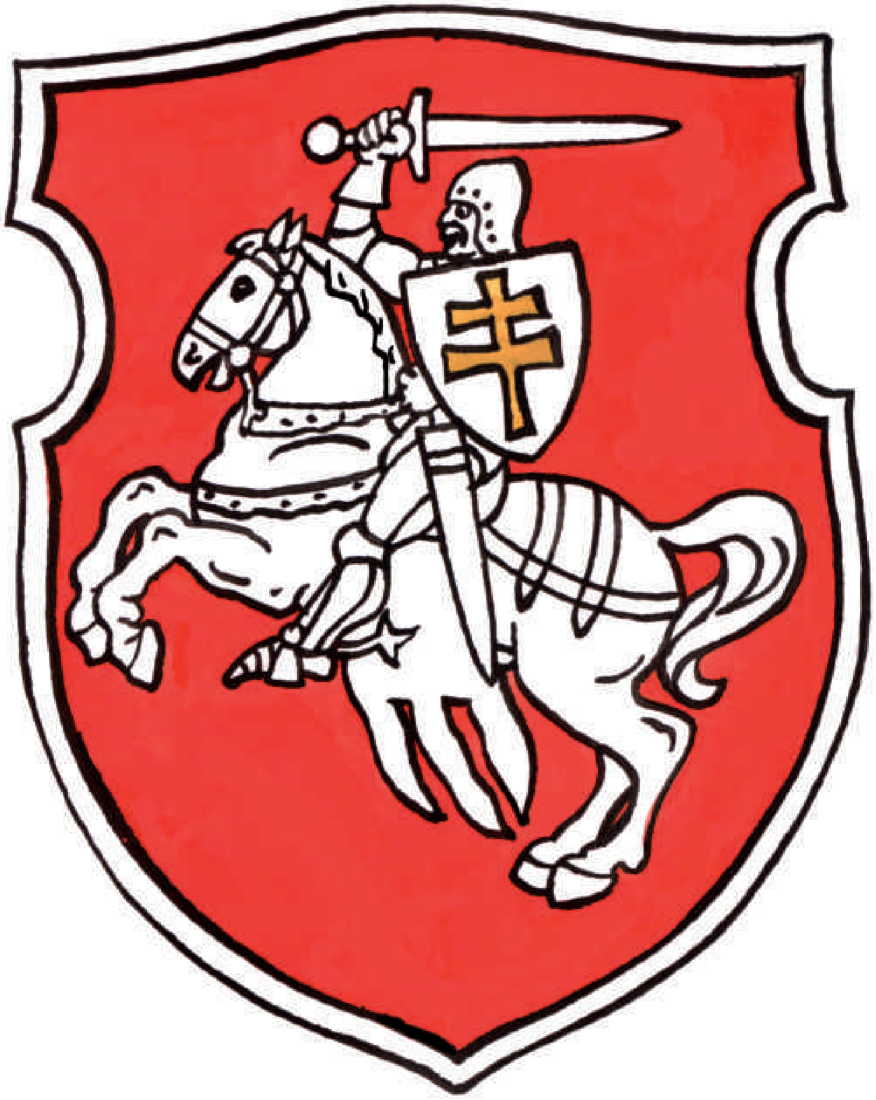

Герб зямлі маёй – “Пагоня”:
Смелы рыцар на кані.
Ён нас славіць і бароніць
Год за годам, дзень пры дні.
Мы ж яму прыносім славу
Кожнай нашай добрай справай.

С. Сокалаў-Воюш

Тата мой трымае смела
Сцяг наш бел-чырвона-белы.
Трэба сіла для таго,
Каб як след трымаць яго.
Я ж... малую сілу маю
І – пакуль – сцяжок трымаю.

С. Сокалаў-Воюш

ВЕРБНІЦА

На Вербніцу ідзём у царкву.
Пячом мяса і пірагі.
Прыбіраем у хаце.
Фарбуем яйкі.

ВЯЛІКДЗЕНЬ

Вясна шуміць, вясна гудзе,
Вялікдзень па зямлі ідзе.
Ліецца песня да нябёс:
Хрыстос Васкрос! Хрыстос Васкрос!

Звініць званочкамі ручэй,
Заззялі сонейкі ў вачах.
За цёмны лес пабег мароз...
Хрыстос Васкрос! Хрыстос Васкрос!

Зямля на сонцы грэе бок,
Чароўны белы галубок
Святую вестку нам прынёс:
Хрыстос Васкрос! Хрыстос Васкрос!

Сыходзіць з твараў сумны цень,
Святочны час, святочны дзень,
Вясна, вясна – пара дзівос:
Хрыстос Васкрос! Хрыстос Васкрос!

З часопіса «Вясёлка»

ДЗЕНЬ МАМЫ

26. траўня (мая)

Маёй Маме з нагоды Свята
Я жадаю толькі добрых дзён багата:
Каб Яна не тужыла замнога,
Каб мінала Яе ўся трывога,
Каб хоць крышку магла пасмяяцца,
Каб за працу не мусіла брацца,
Каб у нядзелю магла адпачыць
І з сяброўкаю пагаварыць,
Каб Ёй грошай на ўсё хапала,
Каб ніякага гора не знала,
Каб ніколі Яна не хварэла,
Каб маршчынак на твары не мела,
Каб у хаце было Ёй прыемна,
Каб не плакала надарэмна...
Як усё гэта запамятаю,
Маёй Маме скажу, бо – КАХАЮ!

Паводле М. Брыкчынскага

ВАКАЦЫІ

Палі, бары паклікалі –
Спявае дзетвара:
«Вакацыі, вакацыі –
Вясёлая пара!»

Расстанемся са школаю
Мы не на доўгі час,
Бо лагеры вясёлыя
Даўно чакаюць нас.

Там будзем днём
пагодлівым
Купацца, загараць,
З палеткаў краю
роднага
Гербарыі збіраць.

Каб з новымі навінамі
Сустрэць вучэбны год,
Лугамі і далінамі
Мы пойдзем у паход.

І радасна, і дружна мы
Час летні правядзём,
Бадзёрымі і дужымі
У школу зноў
прыйдзём.

Палі, бары паклікалі –
Спявае дзетвара:
«Вакацыі, вакацыі –
Цудоўная пара!»

А. Ставер

Падручнікам карысталіся / Навучальны год

1. /
2. /
3. /
4. /
5. /
6. /
7. /
8. /
9. /
10. /
11. /
12. /
13. /
14. /